

T.C.

**İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**EBEVEYNLERİN SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ İLE OKUL
ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ SOSYAL YETKİNLİK VE DAVRANIŞ
PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep YÜKSEL

**MALATYA
2022**

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**EBEVEYNLERİN SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ İLE OKUL
ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ SOSYAL YETKİNLİK VE DAVRANIŞ
PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep YÜKSEL

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hikmet ZELYURT

MALATYA

2022

ONUR SÖZÜ

Dr. Öğr. Üyesi Hikmet ZELYURT'un danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **“Ebeveynlerin Sosyal Problem Çözme Becerileri İle Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Yetkinlik Ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Zeynep YÜKSEL

Hayatıma anlam katan,

ANNEME

ve

BABAMA

...

ÖN SÖZ

Lisansüstü öğrenimime başladığım günden beri bilgi ve donanımıyla bana yol gösteren ve çalışmam boyunca anlayışını ve desteğini benden esirgemeyen saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Hikmet ZELYURT' a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın verilerinin düzenlenmesi ve analiz edilmesi hususunda bilgi ve deneyimleriyle araştırmaya katkı sağlayan sayın Prof. Dr. Ahmet KARA' ya teşekkür ederim.

Her zaman olduğu gibi yüksek lisans öğrenimim süresince de yanımda olan kıymetlilerim; başımın tacı annem Şehnaz DENİZLİ babam Ali Osman DENİZLİ ve kardeşim Mustafa DENİZLİ' ye teşekkür ederim.

Hayatımın her anında varlığını en yakınımda hissettiğim kız kardeşim Gökçe GEYİK'e çok teşekkür ederim.

Meslek hayatımın bana kazandırdığı ve çalışmam boyunca beni destekleyen değerli iki arkadaşım Büşra ÇALIŞAN ve Betül DİNÇER' e çok teşekkür ederim.

Süreç boyunca yanımda olan ve benden desteğini esirgemeyen arkadaşım Fatma Nur GEDİK'e çok teşekkür ederim.

Tez çalışmamın son döneminde hayatıma giren ve hayata dair bakış açımı değiştiren, sevgisinden güç aldığım yol arkadaşım Mustafa YÜKSEL'e çalışmam boyunca verdiği destek ve moralden ötürü çok teşekkür ederim.

Aileme, aileme ve en çok aileme teşekkür ederim.

Zeynep YÜKSEL

ÖZET

EBEVEYNLERİN SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ SOSYAL YETKİNLİK VE DAVRANIŞ PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEL, Zeynep

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr.Öğr.Üyesi Hikmet ZELYURT Ocak-2022, xiii+95 sayfa

Okul öncesi dönem tüm gelişim alanlarında olduğu gibi sosyal gelişim alanında da çocuğun çevresel uyaranlara daha fazla duyarlı olduğu kritik bir dönemdir. Bu dönemde başta ebeveynler olmak üzere, çocuğun çevresinde bulunan diğer aile bireyleri, akran ve öğretmenler gibi çocukla etkileşim halinde olan herkes çocuğun sosyal gelişimini farklı şekillerde etkilemektedir. Çocuğun içine doğduğu aile ortamı ve dolayısıyla ebeveynler çocuğun gelişimini etkileyen çevresel unsurlar içerisinde en büyük paya sahiptir. Bu nedenle ebeveynlerden, diğer aile bireylerinden, akran ve öğretmenlerden ayrı bir sosyal gelişim alanı düşünülemez. Bu açıdan bakıldığında çocuğun sosyal gelişimini ele alan çalışmaların ebeveyn, öğretmen ve akran ilişkileri konularında yoğunlaşmasını anlamak mümkündür. Ebeveynleri konu edinen çalışmalar incelendiğinde, ebeveynlerin çeşitli özelliklerinin çocuğun sosyal gelişimi ile olan ilişkisinin ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmalar arasında ebeveynlerin sosyal becerileri ve çocukların sosyal becerilerini bir arada ele alan çalışmalar diğer araştırma konularına nazaran daha az sayıdadır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin sosyal problem çözme becerileri ile çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde olup Nevşehir il merkezinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıfı ve bağımsız anaokuluna devam eden çocukların ebeveynleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ebeveynlerin sosyal problem çözme becerilerini ölçmek amacıyla Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formu; çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemlerini ölçmek amacıyla Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (SYDD-30) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Verilerin analizi istatistik paket programı yardımıyla yapılmıştır. Örnekleme ait betimsel bilgiler frekans, yüzde ve aritmetik ortalama kullanılarak analiz edilmiştir. İkili gruplar arası karşılaştırmalarda cinsiyet ve aile tipi değişkenleri için parametrik testlerden bağımsız iki örneklem t testi uygulanmıştır. İki'den fazla gruplar arası karşılaştırmalarda nicel değişkenler için parametrik testlerden tek yönlü ANOVA (F) testi kullanılmıştır. Nicel veriler arasındaki ilişki parametrik testlerden Pearson korelasyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda kız çocuklarının erkek çocuklarına göre sosyal yetkinliklerinin daha yüksek; kızgınlık saldırganlıklarının ise daha düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. 40 yaş üstü annelerin çocuklarının anksiyete içe dönüklüklerinin fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma verileri, çocukların anksiyete-içedönüklüklerinin baba yaşına göre de farklılaştığını göstermiştir. Aile tipi değişkeninin çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri üzerinde değişkenlik meydana getirmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin sosyal problem çözmelerine dair araştırma sonuçları ise; iki çocuklu ebeveynlerin sosyal problem çözmelerinin tek çocuklu ebeveynlere göre daha fazla kaçınan tarzda olduğu, 31-40 yaşlarındaki annelerin sosyal problem çözmelerinin daha rasyonel tarzda olduğu, küçük yaşta ebeveynlerin sosyal problem çözme becerilerinin daha dikkatsiz ve dürtüsel tarzda olduğu, 40 yaş ve üzeri annelerin ve babaların sosyal problem çözmelerinin 40 yaş altındakilere göre daha fazla kaçınan tarzda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma düşük gelir düzeyinde sosyal problem çözenin daha dikkatsiz dürtüsel tarzda olduğunu göstermiştir. Ebeveynlerin sosyal problem çözmeleriyle çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişki incelendiğinde ebeveynlerin rasyonel problem çözmeleri ile çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında pozitif yönde orta düzey bir ilişki; ebeveynlerin kaçınan tarz problem çözmeleri ile çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar ışığında uygulayıcılara ve araştırmacılara alan eksikliklerinin giderilmesine, konunun aydınlatılmasına ve araştırmanın çocukların yararına olmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sosyal yetkinlik, Sosyal sorun çözme, Sosyal davranış problemleri

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF WITH PRESCHOOL CHILDREN'S SOCIAL COMPETENCE AND BEHAVIORAL PROBLEMS THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTS 'SOCIAL PROBLEM SOLVING SKILLS

YÜKSEL, Zeynep

M.S., İnönü University, Institute of Educational Sciences

Department of Preschool Education

Advisor: Assistant Professor Doctor Hikmet ZELYURT

December-2022, xiii+95 pages

Preschool period is a critical period in which the child is more sensitive to environmental stimuli in the field of social development as in all areas of development. During this period, everyone who interacts with the child, especially parents, other family members, peers and teachers around the child, affects the social development of the child in different ways. The family environment in which the child was born and therefore the parents have the biggest share among the environmental factors that affect the development of the child. Therefore, a separate social development assessment cannot be considered from parents, other family members, peers and teachers. From this point of view, it is possible to understand that the studies dealing with the social development of the child concentrate on parent, teacher and peer relations. When the studies on parents are examined, it is seen that the relationship between the various characteristics of the parents and the social development of the child is considered. However, among these studies, studies that deal with parents' social skills and children's social skills together are less in number compared to other research subjects. The purpose of this study is to examine the relationship between the social problem-solving skills of parents of 48-66 months-old children attending pre-school education and children's social competence and behavior problems in terms of various variables. The research is in the correlational survey model and it was carried out in Nevşehir city center with the parents of the children who attend the kindergarten affiliated to the Ministry of National Education and the independent kindergarten. Social Problem Solving Inventory – Short Form in order to measure parents' social problem solving skills; Social Competence and Behavior Assessment Scale

(SYDD-30) to measure children's social competence and behavior problems were used as data collection tools.

The analysis of the data has been done with the help of statistical package program. The descriptive information of the sample was analyzed using frequency, percentage and arithmetic mean. In the comparisons between paired groups, independent two samples t-test was used to compare gender and family type variables. One-way ANOVA (F) test was used for quantitative variables in comparisons between more than two groups. The relationship between quantitative data was evaluated with Pearson correlation analysis.

As a result of this research, it was concluded that girls' social competencies were higher than boys while they had lower anger aggression. It was found that the children of mothers over the age of 40 had higher levels of anxiety introversion. The research data showed that the anxiety-introversion of children also differed according to the age of the father. It was concluded that the family type variable did not cause any variability on children's social competence and behavioral problems. The research results on parents' social problem solving are the social problem solving of parents with two children is more avoidant than the parents with one child; the social problem solving of the mothers aged 31-40 is more rational, the social problem-solving skills of younger parents are more inattentive and impulsive; the mothers and fathers aged 40 and over are more avoidant in social problem solving than those under 40. The research data showed that social problem solving was more inattentive and impulsive at low income level. It was concluded that a moderately positive relationship between parents' rational problem solving and children's anger aggression. Similarly, there is a moderate positive correlation between parents' avoidant style of social problem solving and children's anxiety introversion. According to these results, some suggestions were made to practitioners and researchers to eliminate the deficiencies of the field, to clarify the subject and to make the research for the benefit of children.

Keywords: Social competence, Social problem solving, Social behavior problems

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.2.1. Alt Problemler	2
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.7. Tanımlar.....	5
KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. KURAMSAL BİLGİLER.....	7
2.1.1. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Gelişim.....	7
2.1.2. Sosyal Yetkinlik	11
2.1.3. Okul Öncesi Dönemde Davranış Problemleri.....	14
2.1.4. Ebeveynlerin Sosyal Problem Çözme Becerileri	15
2.2. İlgili Araştırmalar	15
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	16
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	26
YÖNTEM	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Evren ve Örneklem	28
3.2.1. Örneklem Ait Betimsel Bilgiler	30
3.3. Veri Toplama Araçları	32
3.3.1. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (SYDD-30):	32
3.3.2. Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formu (SPCE-KF):	34
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu	35

3.4.Verilerin Analizi	35
3.5.Veriler Toplama Süreci	36
BULGULAR VE YORUM	37
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	37
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	50
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	65
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	69
5.1. Sonuçlar	69
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	69
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	73
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	78
5.2. Öneriler	79
5.2.1. Eğitimcilerle Yönelik Öneriler	79
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	80
KAYNAKÇA	81
EKLER	89
EK 1 : Kullanılacak Ölçme Araçları İzin Belgeleri	89
EK2: Demografik Form.....	90
EK3: Normallik Testi Sonuçları	91
EK4: Etik Kurul.....	92
EK5: Araştırma Projesi İzin Onayı.....	93

TABLolar LİSTESİ

TABLO 1. ARAŞTIRMA EVRENİNE AİT SAYISAL VERİLER.	29
TABLO 2. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİNDE YER ALAN ÇOCUKLARA İLİŞKİN DEMOGRAFİK BİLGİLERİN FREKANS DAĞILIMI.....	30
TABLO 3. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE DAĞILIM (DEVAMI).....	31
TABLO 4. SOSYAL YETKİNLİK VE DAVRANIŞ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (SYDD-30) BOYUT MADDELERİ, MADDE SAYILARI VE GÜVENİRLİK KATSAYISI.....	33
TABLO 5. SOSYAL PROBLEM ÇÖZME ENVANTERİ – KISA FORMU (SPCE-KF):BOYUT MADDELERİ, MADDE SAYILARI VE GÜVENİRLİK KATSAYISI	35
TABLO 6. 48-66 AYLIK ÇOCUKLARIN SYDD-30 ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINDAN ALDIKLARI PUANLARIN CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİNE İLİŞKİN T TESTİ SONUÇLARI.....	37
TABLO 7. 48-66 AYLIK ÇOCUKLARIN SYDD-30 ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINDAN ALDIKLARI PUANLARIN KARDEŞ SAYISI DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİNE İLİŞKİN ANOVA TESTİ SONUÇLARI.....	38
TABLO 8. 48-66 AYLIK ÇOCUKLARIN SYDD-30 ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINDAN ALDIKLARI PUANLARIN DOĞUM SIRASI DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİNE İLİŞKİN ANOVA TESTİ SONUÇLARI.....	39
TABLO 9. SYDD-30 ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINDAN ALDIKLARI PUANLARIN ANNE YAŞI DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİNE İLİŞKİN ANOVA TESTİ SONUÇLARI	40
TABLO 10. SYDD-30 ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINDAN ALDIKLARI PUANLARIN BABA YAŞI DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİNE İLİŞKİN ANOVA TESTİ SONUÇLARI.....	41

TABLO 11.	SYDD-30 ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINDAN ALDIKLARI PUANLARIN ANNENİN EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİNE İLİŞKİN ANOVA TESTİ SONUÇLARI.....	42
TABLO 12.	SYDD-30 ÖLÇEĞİ SOSYAL YETKİNLİK, KIZGINLIK-SALDIRGANLIK VE ANKSİYETE-İÇEDÖNÜKLÜK ALT BOYUTLARININ BABANIN EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ.....	44
TABLO 13.	SYDD-30 ÖLÇEĞİ SOSYAL YETKİNLİK, KIZGINLIK-SALDIRGANLIK VE ANKSİYETE-İÇEDÖNÜKLÜK ALT BOYUTLARININ ANNENİN MESLEĞİ DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ	45
TABLO 14.	SYDD-30 ÖLÇEĞİ SOSYAL YETKİNLİK, KIZGINLIK-SALDIRGANLIK VE ANKSİYETE-İÇEDÖNÜKLÜK ALT BOYUTLARININ BABANIN MESLEĞİ DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ	46
TABLO 15.	SYDD-30 ÖLÇEĞİ SOSYAL YETKİNLİK, KIZGINLIK-SALDIRGANLIK VE ANKSİYETE-İÇEDÖNÜKLÜK ALT BOYUTLARININ GELİR DÜZEYİ DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ	48
TABLO 16.	SYDD-30 ÖLÇEĞİ SOSYAL YETKİNLİK, KIZGINLIK-SALDIRGANLIK VE ANKSİYETE-İÇEDÖNÜKLÜK ALT BOYUTLARININ AİLE TİPİ DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİNE İLİŞKİN T TESTİ SONUÇLARI.....	49
TABLO 17.	SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT ALT BOYUTLARININ ÇOCUK SAYISI DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ	50
TABLO 18.	SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT ALT BOYUTLARININ ANNENİN YAŞI DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ.....	52
TABLO 19.	SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT ALT BOYUTLARININ BABANIN YAŞI DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ.....	54
TABLO 20.	SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT ALT BOYUTLARININ ANNENİN EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ	55

TABLO 21. SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT ALT BOYUTLARININ BABANIN EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ	57
TABLO 22. SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT ALT BOYUTLARININ ANNENİN MESLEĞİ DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ.....	59
TABLO 23. SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT ALT BOYUTLARININ BABANIN MESLEĞİ DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ.....	61
TABLO 24. SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT ALT BOYUTLARININ GELİR DÜZEYİ DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ	63
TABLO 25. SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT ALT BOYUTLARINDAN ELDE EDİLEN PUANLARIN AİLE TİPİ DEĞİŞKENİNE GÖRE FARK ANALİZİ	64
TABLO 26. SPÇE-KF ÖLÇEĞİ POY, RPÇ, POSY, DDT, KT PUANLARI İLE ÇOCUKLARIN SYDD-30 ÖLÇEĞİ SOSYAL YETKİNLİK, KIZGINLIK-SALDIRGANLIK VE ANKSİYETE İÇEDÖNÜKLÜK PUANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK KORELASYON ANALİZİ.....	66
TABLO 27. TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER.....	67

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
SPÇE-KF	Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formu
SYDD-30	Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği
POY	Probleme olumlu yönelim
RPÇ	Rasyonel problem çözme
POSY	Probleme olumsuz yönelim
DDT	Dikkatsiz/Dürtüsel tarz
KT	Kaçınan tarz

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ait problem durumu ve araştırma konusu hakkında bilgi verilmekte araştırmanın amacı ve önemi açıklanmakta, araştırmaya ait alt problemler, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar belirtilmektedir.

1.1. Problem Durumu

İnsan sosyal bir varlıktır ve doğduğu andan itibaren bir sosyal ilişkiler ağına dahil olur. Bu sosyal ilişkilerin çocuktan beklentileri olduğu gibi çocuğu farklı düzeylerde etkileme potansiyeli de vardır (Cüceloğlu,2020). Çocuklar dünyaya geldiklerinde ilk iletişim kurdukları bireyler ebeveynleridir. Zaman ilerledikçe bu iletişime aile ortamında bulunan diğer bireyler de katılmaktadır. Çocuk okul öncesi döneme geldiğinde öğretmenlerin ve akranların bu iletişim ağına dahil olmalarıyla birlikte çocuğun sosyal çevresi değişmekte ve genişlemektedir. Çocukların oluşan bu yeni çevreye uyum sürecini başarılı bir şekilde tamamlayabilmeleri için sahip olmaları gereken bilişsel, sosyal, duygusal beceriler ve davranışlar çocukların sosyal yeterliliklerini oluşturmaktadır (Çorbacı-Oruç,2008). Bu beceri ve davranışlar, çocukların doğuştan getirdikleri potansiyellerini, çevreden edindikleri deneyimleri yoluyla gerçekleştirebilme düzeyleri oranında gelişir. Bu nedenle çocuğun içine doğduğu çevre ve dahil olduğu aile atmosferi çok önemlidir. Çünkü her ebeveyn çocuğunu farklı bir tarzda yetiştirir ve bu yetiştirilme şekli çocukların sosyal duygusal gelişimlerini etkiler (Bronfrenbrenner,2005, aktaran Gökmen-Korbek,2019).

Selçuk (2020), bebeğin, içine doğduğu sosyokültürel bağlama uyum sağlama yetisiyle dünyaya geldiğini ve çevresinde bulunan insanları ve ilişkileri, bu sosyokültürel bağlamda, en yakınında bulunan anne babası ile olan ilişkileri üzerinden tanıdığını belirtmektedir. Kendileri ve çevreleriyle uyum içerisinde olan ebeveynlerin çocukları da ebeveynlerine ait bu uyum ışığında kendi benliklerini geliştirip bu benlikle bütünleşerek yetişkin yaşamına bağımsız bir birey olarak ulaşırlar (Geçtan,2019).

Cüceloğlu (2020), iletişimin insanların birbirlerinin farkına varmalarıyla başladığını ve bu andan itibaren yapılan, yapılmayan; söylenen, söylenilmeyen her şeyle birlikte, ses

tonunun, bakışın, yüz ifadesinin ve beden duruşunun anlamı olduğunu ve iletişimi etkilediğini belirtmektedir. Bundan dolayı ebeveynlere ait özelliklerin ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimlerini etkilediği söylenebilir.

Çocuk okul öncesi eğitim kurumuna başladığında ailenin dışına ilk adımını atar. Yaşamının ilk üç yılında model olarak gördüğü anne babasından kazanabileceğini kazanan çocuk kendisi için oluşturulan şartlar çerçevesinde belirli bir psikososyal olgunluğa ulaşır ve okula başlar. Okul öncesi eğitim kurumu ise çocuğun potansiyelinin farkına varmasına ve bu potansiyelini geliştirmesine katkıda bulunur (Yavuzer,2002). Anne babalar iyi birer rol model olmakla beraber, öğrenme ortamları oluşturarak ve çocuklarıyla olan iletişimlerinde uygun dönütler vererek çocuğun sosyal potansiyelinin oluşmasını sağlarlar (Yavuzer ve Demir,2016).

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik becerilerinin ve davranış sorunlarının bu çocukların ebeveynlerinin sosyal problem çözme becerileri ile ilişkisi var mıdır?” şeklindedir. Bu problem alt problemler ışığında ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

1.2.1. Alt Problemler

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanları cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası; ebeveyn yaşı, ebeveyn eğitim durumu, ebeveyn mesleği; aile sosyoekonomik durumu, aile yapısı değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- Ebeveynlerin sosyal problem çözme becerileri (probleme olumlu yönelim, probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme, dikkatsiz tarz ve kaçınan tarz alt boyutları) yaşlarına, eğitim durumlarına, mesleklerine, sosyoekonomik durumlarına, sahip oldukları çocuk sayısına ve içinde buldukları aile yapısına göre farklılaşmakta mıdır?
- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanları ile ebeveynlerin sosyal problem çözme (probleme olumlu

yönelim, probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme, dikkatsiz tarz ve kaçınan tarz) alt boyutlarına ait puanları arasında ilişki bulunmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin sosyal problem çözme becerileri ile çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Nevşehir il merkezinde bulunan MEB' e bağlı anasınıfı ve bağımsız anaokulları arasından basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 20 okulda eğitim gören çocukların ebeveynleri tarafından SYDD-30 ve SPCE-KF ölçeklerinin doldurulması sağlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Çocukların sosyal ve duygusal davranışları buldukları çevreden etkilenmektedir. Çocuğun en yakınında olan ebeveynler ise çocuğun davranışlarını şekillendiren bu çevrede, önemli bir yere sahiptir. Ebeveynlerin mizaçları, kişisel özellikleri, psikolojik durumları, kişisel ve kişilerarası ilişkileri, özyeterlilik algıları vb. gibi kendi sosyal ve duygusal özellikleri çocuklarına olan davranışlarını şekillendirmektedir. Ebeveyn davranışları, çocukların karşılaştıkları ve karşılaşılabilecekleri problem durumlarını çözmeleri konusunda kendilerine duydukları güven olan sosyal yetkinlik becerilerini etkilemektedir (Gresham,1984, aktaran Bozkurt,2016). Sosyal olarak yetkin çocuklar sosyalliğe dair bilgi beceri ve deneyimlerini sosyal potansiyellerine güvenerek uygun bağlamda kullanabilirler.

Kendileriyle ve çevreleriyle uyum içerisinde olan ebeveynlerin çocukları, bu bütünlüğün sağladığı destek sayesinde benliklerini geliştirerek bağımsız bir birey olarak yetişkinliğe ulaşırlar (Geçtan,2019). Yavuzer (2016), ailenin sosyal alışkanlıklarının çocuğun sosyal alışkanlıklarını etkilediğini ve çocuklarının yeterli düzeyde sosyal etkileşim kuramamasından yakınan ebeveynlerin de dışa kapalı bir aile ortamını tercih ettiklerini belirtmiştir.

Alan yazında yapılan araştırmalar çocukların sosyal yetkinlikleri ile babaların eğitim durumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu,2010;şahin,2019; Uysal ve Dinçer 2013); anne ve babası 35 yaşından büyük olan; annesi üniversite mezunu olan ve ebeveyni ile sıklıkla zaman geçiren çocukların sosyal yetkinlik puanlarının yüksek olduğunu(Köse,2019); annenin eğitim düzeyinin yükseldikçe çocuğun sosyal yetkinlik düzeyinin de yükseldiğini (Gülay-Ogelman ve Çiftci-Topaloğlu,2014;Günindi,2008;Köse,2019;Uygun ve Kozikoğlu,2019) göstermektedir.

Cartıllı ve Bedel (2015), annelerin sosyal problem çözüme becerilerinin gelişmesinin, çocuklarıyla yaşadıkları sorunlarda kendi davranışlarını düzenleyebilmeleri konusunda annelere yardımcı olduğunu ve bu sayede olumlu bir etkileşim ortamı oluşturularak ebeveyn ve çocuk arasında sağlıklı ilişkiler kurulabildiğini belirtmişlerdir.

Ebeveynlerin duygu sosyalleştirmeleri ve çocukların sosyal yetkinlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirten (Köse, 2019) ve ebeveynlerin olumsuz duygu sosyalleştirme tepkilerinin çocukların davranış problemleri ile ilişkili olduğunu belirten (Blair ve diğerleri, 2014; Güven ve Erden, 2017) çalışmalar literatürde mevcuttur.

Çocukların sosyal becerileri ile ebeveynlerin sosyal becerilerinin beraber ele alınmasıyla yapılan araştırmaların, çocuğun yararına yürütülecek çalışmaların planlanması ve uygulanmasında yol haritası çizerek daha verimli erken müdahale ve gelişim programları oluşturulmasına yardımcı olacağı öngörüldüğünde bu araştırmanın sonuçlarının geniş perspektifte çocuğun yararına olması beklenmektedir

Literatürdeki çalışmalardan hareketle ebeveynlerin sosyal sorun çözüme becerileri ile çocukların sosyal yetkinliklerini birlikte ele alan Türkçe çalışmaların nicelik bakımından yetersiz olduğu söylenebilir. Bu nedenle bu araştırmanın alan yazında önemli bir eksikliği gidereceği düşünölmektedir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırma kapsamında belirlenen örneklemin evreni temsil ettiği,
- Araştırmaya katılan ebeveynlerin ölçme araçlarını doldururken objektif oldukları,

- Araştırmada kullanılan *Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği*'nin çocukların sosyal yetkinlik ve davranış sorunlarını; *Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formu*' nun ebeveynlerin sosyal problem çözme becerilerini ölçtüğü varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma kapsamı ebeveynlerin sosyal problem çözme becerileri ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlikleri ve davranış sorunları arasındaki ilişki olarak belirlenmiştir.

- Araştırmanın örneklemini, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Nevşehir il merkezindeki MEB' e bağlı bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıflarında eğitim almakta olan 48-66 aylık çocukların ebeveynleri ile,
- Araştırma verilerinin toplanma süresi, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı 20.09.2020-20.01.2021 tarihleri arasındaki 4 aylık süre ile,
- Araştırmanın bulguları; Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formundan ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeğinden elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Anasınıfı: Okul öncesi eğitim verebilmek amacıyla örgün ve yaygın eğitim kurumlarında 48-69 aylık çocuklara yönelik açılan sınıflardır (MEB,2019).

Anaokulu: 36-68 aylık çocuklara okul öncesi eğitim verebilmek amacıyla açılan okullardır (MEB,2019).

Sosyal yetkinlik Kişisel hedefleri gerçekleştirirken içinde bulunulan çevre içerisinde kabul edilebilir davranışlar sergilemek yoluyla kişilerarası olumlu ilişkiler kurma ve bu

ilişkileri devam ettirebilme potansiyeline dair inançlardır. (Rubin ve Rose-Krasnor, 1992, aktaran Bozkurt,2016; Taborsky ve Oliveira, 2012).

Kaygı: İnsanın iç dünyasından kaynaklanan olumsuz duygular yoluyla ortaya çıkan duygusal ve davranışsal durumdur (Geçtan,2019).

Saldırganlık: “Bir hedefe yönelik gerçekleştirilen, sonucunda hasar, yaralanma ya da ölüme neden olan şiddet içeren, bireylerin ve toplumun güvenliğini tehdit eden eylemlerdir.” (Yıldız,2019, s.404).

Anksiyete: İnsanların kendileri için tehlikeli oldukları durumları algıladıkları anda gösterdikleri fiziksel ve ruhsal belirtiler için kullanılan bu kavram davranış sorunları söz konusu olduğunda sosyal ilişkiler anlamında aşırı endişeli olma durumunu belirtmek için kullanılmaktadır (Yavuzer,2019).

İçedönüklük Temelinde kişilerarası ilişkileri başlatma ve devam ettirme konusunda rahat olamama ve uzak durma eğilimi bulunan kişilik özelliğidir (Selçuk,2020).

Sosyal problem çözme İnsanların, kendileri için sorun teşkil eden durumlarla karşılaştıklarında gösterdikleri, bu durumları iyileştirmek ya da bu sorun durumlarından kaynaklanan olumsuz duyguları azaltabilmek amacı taşıyan faaliyetleridir (Chang, D’Zurilla ve Sanna, 2004, aktaran Bilici,2019).

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. KURAMSAL BİLGİLER

Bu bölümde 60-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının sosyal gelişimleri ve yetkinlik-sosyal yetkinlik davranışları ve davranış problemleri ile ilgili kavramlara ve ebeveynlerin sosyal problem çözme becerilerine dair temel bilgilere yer verilmiştir. Konu ile ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalar ise ilgili araştırmalar bölümünde yer almaktadır.

2.1.1. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Gelişim

Bireyin, içine doğduğu çevrenin davranışlarına ve ait olduğu kültürün değer yargılarına uyum sağlama süreci sosyal gelişim olarak adlandırılır. Doğumla başlayan ve yaşam boyu devam eden sosyal gelişim süreci, toplumsal tutum ve davranış beklentilerini karşılayabilecek biçimde yetiştirmeyi, insanlarla olumlu ve uyumlu ilişkiler geliştirebilmeyi ve bu şekilde, içinde yaşanılan topluma uyum sağlayabilmeyi amaçlayan bir süreçtir (Aral, Kandır ve Can Yaşar,2000).

Toplumsal sistemin amacı, bu sisteminin yaşamasına olanak sağlamaktır. Toplumda aktif rol alan üyeler toplumsal sürekliliğin sağlanabilmesinde en önemli unsurdur. Toplumda etkin bir üye olabilmek ise insanın yaşından beklenen sosyal gelişimini gerçekleştirmesine bağlıdır (Aral, Kandır ve Can Yaşar,2000).

Çocuğun, bulunduğu toplumda yer alan kişilerin beceri, duygu ve tutum yönünden erişmiş oldukları düzeye gelebilmesi anne ve babasıyla kurduğu sağlıklı iletişim ve etkileşime bağlıdır. Çocuk, ebeveynlerinden yaşadığı toplumun kültürel değerlerini öğrenir. Çocuğun çevresiyle etkileşiminin artması ve kültürel değerleri öğrenebilmesi için bilişsel, fiziksel, duygusal ve dil bakımından da olgunlaşmış olması gerekir. Böylelikle sağlıklı sosyalleşme ile birlikte sosyal yönden olgunluğa da erişilmiş olur (Çağdaş,1997).

Bireyin yaşamındaki sosyal davranışları, yaşamının ilk yıllarındaki sosyal gelişimine bağlı olarak şekillenir. Kochanska ve Radke (1992) tanıdıklarına karşı içe kapanıklık davranışı sergileyen bebeklerin beş yaşında aynı davranışı devam ettirdiklerini gözlemlemişlerdir. Bu sonuç bebeklik dönemindeki içe kapanıklık davranışının çocuğun gelecek yıllardaki davranışlarına olumsuz zemin hazırlayabileceğini göstermektedir.

Yaşından beklenen sosyal gelişim düzeyine ulaşamamış bireyin davranışları, toplum kurallarıyla uyumsuzluk gösterir (Başaran,1992, aktaran Çağdaş,1997). Bu durumda birey toplumsal baskıya maruz kalır ve bu nedenle mutsuz ve uyumsuz olabilir. Sosyal yönden gelişmiş birey ise toplumsal beklenti ve kurallara uygun davranarak kendi istekleri ve toplumun istekleri arasında uyumsuzluk yaşamaz. Duygularını kültürel değerlere uygun biçimde ifade eder. İşbirliği, paylaşma, yardımlaşma, dayanışma gibi olumlu sosyal davranışlar sergiler (Çağdaş,2000, aktaran Dinç,2002)

İnsanların diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurabilme çabası, sosyal yönlerinin büyük bir bölümünü oluşturur. İnsanın dünyaya gelişiyle beraber sergilediği ilk sosyal davranış annesine olan bağılılığıdır (Morgan,2011, s.57). Bağılılık çocuğun hayata uyum sağlaması bakımından önemlidir. Bu sayede bebek anneyle yaklaşır böylece beslenirken aynı zamanda çevrenin oluşturabileceği olumsuz etkilerden de kendini korumuş olur. Fakat büyüdükçe bu bağılılık yerini çevreyi araştırmaya ve anneden kopmaya bırakır. Bağlanma gibi kopma da bebeklikteki ilk sosyal davranışlar arasındadır (Polat-Unutkan, 1998).

Bebekler,6-8 haftalık olduklarında haz belirtisi kabul edilen gülümseme davranışını gösterirler.3.ayda ise kucaklandığında cıvıdamaya benzer sesler çıkararak ve bedenini keyifle hareket ettirerek gülümseme davranışı sergilerler. Bu gülümseme, refleks gülümsemesinden farklı olarak insan sesi duyulduğu zaman ortaya çıktığından daha anlamlıdır. VygoTSKy insan sesi duyulduğunda ortaya çıkan bu gülümsemeyi ilk gerçek toplumsal tepki olarak değerlendirir. Bilişsel gelişimin ilerlemesiyle nesne sürekliliğini kazanan bebekler, 7-9 aylarda annelerine özel bağılılıklar geliştirmeye başlarlar. Bebek bu dönemde anneden ayrılmaya karşı çıkararak, tepki gösterir. Bu durum kuvvetli bağın işaretidir ve bebek tarafından gösterilen bu tepki “Ayrılık Endişesi” olarak adlandırılır.8-12. aylarda ise bebek, yabancılar ve tanıdık oldukları arasında ayrım yapar ve yabancılarından korkar (Yavuzer,2019). Oyun oynarken annesinin bulunduğu yerde olmak isteyen bebek, aile içerisinde odakta olmaktan haz duyar. Önceki döneme göre, bu dönemde sosyal ilişkilerin oldukça geliştiği söylenebilir(Ülgen ve Fidan, 1987,aktaranDinç,B.,2002).

Doğumla başlayan ve zaman ilerledikçe azalan bağımlılık yerini çevreyi araştırmaya ve çevredeki insanlarla iletişimde bulunarak olumlu ilişkiler kurmaya bırakır. Bu durum sosyal gelişimin değişmez bir kuralıdır. Çevredeki diğer insanlarla kurulan

ilişkilerin diğerkamlık ve saldırganlık gibi olumlu ve olumsuz yönlerinin gelişimi bu nedenle önemlidir (Morgan,2011, s.57).

Başkalarına nasıl davranacağına karar vermede önemli bir etken olan ahlaki gelişim ise sosyal gelişimin bir diğeri yönüdür. Ahlak kavramı, kuralların varlığını, gerekliliğini ve kurallara uyma ihtiyacını insanlara sorgulatan bir kavramdır. İnsan hayatta kalmak amacıyla olan sosyal bir varlıktır. Doğumdan belirli bir yaşa gelene kadar bakıma muhtaçtır. Ait olma, sevme, sevilme, beğenilme, başarılı olma, takdir edilme vb. ihtiyaçlarına sahiptir. Bu ihtiyaçlar insanın yalnız başına değil; bir topluluk içerisinde karşılayabileceği ihtiyaçlardır. Kişi kendi ihtiyaçları ve mutluluğu için çabalarken bulunduğu toplumla çatışabilir. Kurallar bu gibi çatışma durumlarını azaltır (Çiftçi-Arıdağ,2011). İnsanın diğeri insanlarla nasıl iletişim kurabileceği ve çevresine nasıl etkin uyum sağlayabileceği bu kurallar kapsamındadır. Toplumun belirlediği kuralların içselleştirilebilmesi, geçerliliğini yitirmiş kuralların yerine yeni kurallar belirlenmesinde katkı sağlanabilmesi çevreye sağlanacak etkin uyum kapsamındadır. Ahlak gelişimi toplumun tüm değerlerine sorgulamadan edilgen bir şekilde uymaktan çok; topluma uyum sağlayabilmek adına değerler sistemi oluşturma sürecidir (Senemoğlu,2005).

Heidbrink (1991) e göre ahlak gelişimi bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç boyutta ele alınır. Kişinin kendisinin ve başkalarının davranışlarını doğru-yanlış, iyi-kötü, haklı-haksız olarak yargılaması ve bu düşüncelere sahip olması, ahlaki düşünce ve yargıların gelişimini açıklayan bilişsel boyuttur. Ahlaki değerlere uyulduğu zaman kişinin hissettiği gurur ya da uyulmadığında hissettiği utanç ve suçluluk; süpergonun varlığı ve dürtülerin kontrolü ahlakın duygusal boyutudur. Ahlaki çeldiriciler karşısında kendini kontrol edebilme, dürüst olma, özgeci davranış sergileyebilme gibi öğrenilmiş alışkanlıklara vurgu yapan boyut ise ahlakın davranışsal boyutudur (Aktaran: Çiftçi-Arıdağ,2011).

Albert Bandura (1991) tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramına göre davranışların çocuklar tarafından kazanımında yetişkinler model konumundadır. Çocuklar model aldıkları yetişkin davranışlarını sergilediklerinde ödüllendirilirse davranışı sık sık tekrar ederler. Bandura' ya göre yeni davranışlar yalnızca başkaları tarafından sergilendiğinde gözlemlenerek kazanılır. Örneğin çocuklar paylaşmayı, diğeri çocukların paylaşma davranışını gözlemlediklerinde öğrenirler. Çocukların

gözlemedikleri davranış ödüllendirilirse çocuklar bu davranışı daha sık tekrarlamaktadırlar (Trawick-Smith,2018, s41)

Okul öncesi dönem, çocukların yakın çevredeki etkileşim ortamından çıkarak akranları ile karşılaştıkları bir dönemdir. Bu dönemde çocuklar arkadaşlık ilişkilerine oldukça önem verirler ve arkadaşlığın benzersiz olduğunu düşünürler. Çocukların, buldukları ortamlarda arkadaşları ile kurdukları iletişim, sosyal ve duygusal gelişimleri açısından önemlidir.Bu açıdan arkadaşlık ilişkilerinin çocuklara sosyal destek sağladığı söylenebilir(Arıdağ vd.2011).

Okul öncesi dönemde çocuklar için önemli gelişimsel görevlerden bazıları akranları ile olumlu etkileşime girebilmek; bu etkileşim sürecinde duygularının farkında olarak duygularını yönetebilmek ve ebeveyn dışındaki kişilerin bulunduğu ortamlarda sosyal beklentiyi karşılayabilmektir (Gottman ve Mettetal, 1986; Parker ve Gottman, 1989, aktaran: Denham,2007).

Akran etkileşiminde yetkinlik çocuğun,yakın çevresini oluşturan aileden akran gruplarını içeren genişletilmiş sosyal çevreye geçiş yaptığı dönem için önemli gelişimsel görevlerden biridir (Hartup, 1983; Ladd, 1990; Rubin, Hymel, & Mills, 1989;Rubin & Mills, 1988,aktaran Kochanska ve Radke,1992).

2.1.1.1. Prososyal Davranışlar

Empati çocukların yardım davranışını gösterebilmelerinde motivasyon kaynağıdır. Etkileşimde bulunulan insana, ondan herhangi bir karşılık beklemeden yapılan yardım; temelde empatinin bulunduğu yardım davranışdır. Duygularını kontrol edebilen, seçebilen, sosyal ve atılgan çocukların diğer insanlarla rahatça iletişime geçebilen, paylaşma ve yardım davranışlarını daha çok sergileyen çocuklar oldukları söylenebilir (Sardoğan ve Karahan,2011).

Prososyal davranışların sosyal etkileşimle ilişkisi farklı bağlamlarda kendini göstermektedir. Morgan (2011,s.377-380),İnsanların bir durumu ne derecede yardım gerektiren bir durum olarak gördüklerinin, etmelerinde önemli bir etken olduğunu belirtmiştir. İnsanların durum hakkındaki bu kararları ise başkalarının nasıl davrandığına dair gözlemleri sonucunda oluşur. Bu nedenle bazı yardım gerektiren durumlarda tanık sayısı arttıkça kişinin yardım etme ihtimali düşmektedir. Bu durum sorumluluğun yayılması olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca başka birinin (model) yardım etme

davranışına şahit olan insanların yardım etme ihtimallerinin arttığı ve insanların kendilerine benzer görünen kişilere daha fazla yardım ettikleri Morgan (2011) tarafından belirtilmiştir.

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin davranış problemlerini yordayıp yordamadığına yönelik yürüttüğü çalışmada; Dereli, İman(2013), çocukların sosyal problem çözme becerilerinde prososyal cevapların arttıkça davranış problemlerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.1.2. Sosyal Yetkinlik

Biyo-psikolojik varlık olan insanın gelişimi insan ile yakın çevresinde bulunan kişi, nesne ve semboller arasındaki karşılıklı etkileşim süreçleri (proximal processes) ile gerçekleşir. Bronfenbrenner ve Evans (2000), proximal süreçlerin, gelişim motorları olarak düşünülebileceğini ve iki ana gelişimsel sonuç ile ayırt edilebileceğini belirtir. Bunlar yetkinlik (competence) ve yetkinliğin tam tersi olan (dysfunction) durumlarıdır.

Yetkinlik, kişinin kendi davranışını, durumlara ve gelişimsel alanlara göre yönetebilecek bilgi ve beceriye sahip olması ve bununla birlikte kendi davranışlarını yönetme ve yönlendirme yeteneğidir. Yetkin olamama(dysfunction) ise durumlar ve gelişimin farklı etki alanları arasında davranışın kontrolünü ve entegrasyonunu sağlamadaki zorlukların tekrarlayan yansımalarıdır. (Bronfenbrenner ve Morris, 1998'den aktaran Bronfenbrenner ve Evans,2000).

Sosyal yetkinlik, iyi ayarlanmış, esnek, duygusal açıdan olgun ve sosyal uyumun prososyal tarafına yönelik sergilenen davranışları ifade eder. Başka bir deyişle aile bireyleri ve akran grupları ile olan sosyal ilişkilerde olumlu davranışlar sergileyebilme ve kendini olumlu hissedebilme kapasitesidir (LaFreniere ve Dumas,1996;Raver ve Zigler,1997).

Rubin ve Krasnor (1992,s.285) sosyal yetkinliği “Zaman içerisinde ve durumlar arasında başkalarıyla olumlu ilişkiler sürdürürken, sosyal etkileşimde kişisel hedeflere ulaşma yeteneği.” olarak tanımlamıştır.

Okul öncesi dönemde sosyal yetkinlik davranışları oyunu başlatabilme, bir oyuna katılabilme, akranlar ile olumlu iletişim kurabilme, çatışma durumlarında çözüm üretebilme gibi sosyal etkileşimler yoluyla oluşan davranışları içerir (Asher ve Coie,1990;Howes ve Matheson,1992;Rose-Krasnor,1997).

Sosyal yeterlik, kişi tarafından gösterilen performansın belirli bir görevde başarılı olmak için yeterli olması şeklinde de tanımlanmaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak sosyal yeterliliğin sosyal beceriler ve sosyal hedefler olmak üzere iki ana unsura sahip olduğu söylenebilir. Sosyal hedefler, kişinin sosyal durumlar içerisinde ve kişilerarası etkileşim sürecinde ulaşmak istediği hedeflerdir. Sosyal beceriler ise çeşitli iletişim ortamlarında sosyal davranışları bilerek sosyal bağlama uygun olarak kullanma becerileridir (McFall,1982, aktaran Çorbacı-Oruç,2008).

2.1.2.1. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Yetkinlik

Çocuklarda sosyal beceri çocuğun çevresindeki diğer insanlarla etkileşimde bulunması ve diğerlerinin yaptığı sosyal olmayan davranışlar karşısında tepki verebilmesi ve sosyal davranışlar göstermesini sağlayan öğrenilmiş davranışlar bütünüdür (,aktaran Aslan,2020). Çocuğun yakın çevresinde ve uzak çevresinde bulunan kardeşleri, anne-babası, akranları ve öğretmenleri gibi çevresindeki bireylerle kişiler arası ilişki örüntülerini etkileyen sözlü ve sözsüz davranışların tamamıdır (Aslan,2020). Sosyal beceriler çocuğun sosyal ortamlara uygun biçimde davranmasına ve bu ortamlarda yaşanabilecek olası problemlere karşı durabilmesine olanak sağlar. Bu sayede çocuğun ileriki dönemlerde sosyal uyum düzeyi oluşturulmuş olur. Çocuklar sosyal becerileri yeteri kadar kazanamadıklarında çevrelerindeki sosyal durumları anlayamamakta ve çevrelerine karşı duyarsızlaşmaktadırlar böyle bir durumda çocuğun gelişimi olumsuz etkilenmektedir (Aktaran Arslan,2020).

2.1.2.2. Sosyal Yetkinlik ve Akran İlişkileri

İhtiyaç duyulan durumlara uygun tepkilerin düzenlene bildiği bir beceri olan yetkinlik gelişimsel değerlendirme yapılırken yetkin ve yetkin olmayan biçiminde ayrıma olanak sağlamaktadır. Yetkinlik becerisi çocuklarda sosyal gelişim alanında önemli ip uçları içermektedir (Uysal ve Akman, 2016). Sosyal yetkinliğin önemli bir kısmını akran ilişkileri oluşturmaktadır. Caverly (2006), akran ilişkilerinin çocuklardaki sosyal yetkinlik becerisinin bir bölümünü oluşturduğunu belirtmiştir. Saldırganlık, gelişmiş toplumlarda sosyal yetkinliğin düşük düzeyde olduğunun göstergesi olarak kabul

edilmektedir (Vaughn, Vollenweider, Bost, Azria-Evans ve Snider, 2003). Kızgınlık saldırganlık akranlar arası çatışma gibi çocukların uyumsuz davranışları sosyal yetkinlikteki eksiklikle bağlantılıdır.

Oyun gruplarında yada okul ortamında akranlarıyla karşılaşan çocuklar oluşabilecek çalışmaları çözmek için çaba sarf etmektedirler bu çatışma çözüme becerisi çocuğa sosyal anlamda yardımcı olmaktadır. Bu yolla çocuğun diğer sosyal becerileri de gelişmektedir. Çocuk akran grubuna dahil olmak istediğinde iletişim kurması onlarla konuşabilmesi onları anlayabilmesi işbirliği yaparak oyun kurabilmesi kurduğu olumlu ilişkileri sürdürebilmesi yaşadığı çatışmaları çözebilmesi ve grup iklimine göre davranabilmesi gerekmektedir (Lau, 2001).

2.1.2.3. Sosyal Yetkinlik ve Sosyal Gelişim İlişkisi

Literatürde yer alan sosyal beceri kavramı ile ilgili tanımlamalar, çocuğun sosyal gelişiminin sağlıklı olarak seyrinde en önemli faktörlerden birinin fiziksel ve sosyal çevreye uyum ve akranlarla olan olumlu ilişki olduğunu göstermektedir (Aslan,2020).

Çocuğun içinde bulunduğu toplumu tanıyarak topluma ait değer yargılarını öğreterek toplumun etkin ve uyumlu bir bireyi olması süreci olarak tanımlanan sosyalleşme, doğumla birlikte başlayıp çocuğun hayatı boyunca devam eden bir süreçtir (Reicher,2010, aktaran Aslan,2020).

Birey sosyal yetkinliği sayesinde başladığı işi bitirebileceğine inanır, sorumluluklarını üstlenir ve bu sayede kaygı ve endişesi azalır. Dolaylı olarak davranış problemlerini gösterme ihtimali azalır. Bireyin Sosyal yetkinlik becerisi, yaşamının ileriki dönemlerindeki başarısı için anahtar niteliğindedir(Çifçi Topaloglu, 2013). Sosyal yetkinlik okul öncesi dönem çocuklarının okul olgunluğu açısından da oldukça önemlidir(Diener ve Kim, 2004).

Rubin ve Rose-Krasnor (1992) kızgınlık saldırganlığın sosyal problem çözüme ile negatif yönde ilişkili olduğunu belirterek, içe dönük çocukların sosyal problem çözmelerinde sorun yaşadıklarını, aynı şekilde kızgın saldırgan çocukların da sosyal yetkinlik becerisi alanında yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Sosyal yetkinlik becerisi düşük olan çocukların bu alanda geliştirilmesini hedefleyen erken müdahale programları

elzemdir (Lobo ve Winsler, aktaran; Akman ve Uysal,2016). Sosyal beceri eksikliğinin çocukların hayatında oluşturabileceği olumsuzluklara karşı risk grubunda yer alan çocukların erken tespit edilerek önleyici programlara dahil edilmesi önemli bir faktördür (Çorapçı, vd., 2010). Çocuklarda yer alan gelişimsel özellik göstermekle beraber, olumlu sosyal davranış ve olgun duygusal davranışları içermektedir (LaFreniere ve Dumas 1996).

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlik etkileyicilerinin tanıdık akran varlığı, ebeveyninden ayrılma konusunda yaşanan kaygı, yaşanan çevrenin taşıdığı özelliklerdir (Diener ve Kim, 2004'ten aktaran Akman ve Uysal, 2016). Lobo ve Winsler (2006) gelir düzeyi düşük ailelerin, erken çocukluk döneminde yer alan çocukları üzerinde, yaratıcı dans programlarının etkilerinin araştırıldığı deneysel çalışmanın sonucunda çocukların sosyal yetkinlik becerilerinin ve davranış problemlerinin olumlu yönde etkilendiği belirtilmiştir.

2.1.3. Okul Öncesi Dönemde Davranış Problemleri

Çocukların bütünsel gelişimleri içerisinde sosyal gelişim de yer almaktadır. Çocuğun sosyal alandaki gelişimi doğrultusunda çevresindeki bireylerle olumlu ilişkiler kurarak bu ilişkileri devam ettirmesi çocuktan beklenir. Çocukların diğer insanlarla olumlu ilişkiler kuramaması çocukta davranış problemlerine yol açabilmektedir.

Çocuklarda davranış sorunları iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlar; içe kapanıklık, kaygı, utanma, sosyal çekingenlik, depresyon gibi içselleştirilmiş (içe yönelim) davranış problemleri ve saldırganlık, dürtüsellik, hiperaktivite gibi dışsallaştırılmış (dışa yönelim) davranış problemleri olarak (Stacks ve Goff, 2006, aktaran Akaydın,2019).

Depresyon, sosyal geri çekilme, kaygı (anksiyete), korku ve somatik (fiziksel) vb. içselleştirilmiş sorunları oluşturur. Rubin ve Coplan (2004) sosyal olarak geri çekilen çocukların huzursuz, endişeli, yalnız, güvensiz olduklarını ve bu nedenle akran reddine uğradıklarını belirtmiştir. Coplan ve Rubin (2010), içselleştirilmiş davranış problemlerine sebep olan sosyal etkileşimden uzaklaşma nedenlerini şu şekilde gruplandırmıştır. “ilki ve en önemli olarak belirttiği biyolojik temelli olduğu ileri sürülen davranışsal ketlenmedir. Diğer üçü ise utangaçlık, sosyal suskunluk ve kaygılı yalnızlıktır.”(Aktaran,Akaydın,2019)

2.1.4. Ebeveynlerin Sosyal Problem Çözme Becerileri

Ebeveynlik süreci bireysel ve sosyal sorumlulukları içeren bir süreçtir. Ebeveynler çocuk yetiştirirken sosyal sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler (Yavuzer, 2005). Karşılaşılan sorunlar olumsuz olarak algılanmasına rağmen gelişmeye ve değişmeye olanak sağlayan fırsat durumlarıdır. Sorunların bireysel oluşu kişinin bilişsel ve algısal sistemiyle ilgilidir. Kişilerin soruna dair algısal farklılıkları aile içi etkileşim yoluyla fark edilebilmektedir (Yıldız, 2006).

Bir sorunun 3 temel özelliği vardır. Bu özellikler ilki kişinin amacı, bu amaca yönelik gerçekleştirilen harekete yönelik engelin çıkışı, kişinin bu engel karşısında hissettiği gerginlik duygusudur. Bireyler bu gerginlik duygusuyla beraber karşılarına çıkan sorunları çözümlenmeyi amaç edinirler (Binghan'dan aktaran Bedel ve Arı,2016).

Sorun çözme, sorunlarla karşılaşıldığında baş edebilme yetisi veya sorunlara çözüm bulma anlamına gelmektedir (Duyan ve Gelbal, 2008). D' zurilla ve Nezu (2007) sorun çözme becerisinin beş süreçte gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu süreçlerden ilki soruna karşı olumlu ya da olumsuz yönelim, ikincisi sorun durumunun tanımlanarak ifade edilmesi, üçüncüsü sorunu çözebilecek seçeneklerin üretilmesi, dördüncüsü üretilen alternatif seçeneklere karar verilmesi ve beşincisi çözümün uygulanarak istenilen sonuca varılmasıdır. Sosyal sorun çözme sürecinde bu beş basamağı etkileyen farklı durumlar söz konusu olabilmektedir. Her basamak farklı şekilde etkilenmektedir. Problemi tanımlama şekli algı becerisi duygu ve tutumlar problem çözme sürecini olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir (Çekici, 2009).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında araştırmanın konusuna dair yurt içi ve yurt dışında yapılan çeşitli çalışmalar ve bu çalışmaların bulguları özetlenmiştir.

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

2.2.1.1. Çocukların Sosyal Yetkinlikleri ve Davranış Problemleri ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Kapıkıran, İvrendi ve Adak (2006), 4-6 yaşlarında 343 çocuk ile yürüttükleri çalışmada Sosyal Beceri Ölçeği (SBÖ) kullanmışlardır. Araştırma sonucunda 4 yaş çocuklarının 5 yaş ve 6 yaş çocuklarına göre daha düşük sosyal beceriye sahip oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Araştırmada 6 yaş çocuklarının 4 yaş çocuklarının iletişim alt boyutundan 5 yaş çocuklarının ise iletişim ve uyum alt boyutunda daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin uyumsuzluk alt boyutunda ise kızların uyum düzeylerinin düşük olduğu yönünde anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu çalışmada iletişim alt boyutunda anne ve babasıyla beraber yaşayan çocukların yalnızca annesiyle yaşayan çocuklardan daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim kurumuna önceki yıllarda da gitmiş olan çocukların ilk kez okul öncesi eğitim alan çocuklardan daha yüksek sosyal beceri puanına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Avcıoğlu (2007), sosyal becerileri değerlendirme ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 4-6 yaş adlı çalışmasında, 4-6 yaşlarında 251 çocuk ile çalışmıştır. Ölçeğin kronba-alfa katsayısı .98, 2 yere güvenilirlik katsayısı .89, test tekrar test katsayısı .83 olarak bulunmuştur. Yürütülen bu çalışmada ölçülen sosyal beceriler gözlenebilir, ölçülebilir, nitelendirilebilir bir biçimde ifade edilmiştir. Ölçeğin öğretmenler tarafından doldurulması sağlanmış ve öğretmenlerin gözlem yapamadıkları taktirde ölçekte karşılık gelen durumları boş bırakmaları istenmiş ayrıca öğretmenler ölçek hakkında bilgilendirilmiştir.

Günindi (2008), “Okul Öncesi Eğitim kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum Becerileri ile Anne-Babalarının Empatik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmasında, anne-babalarının empatik becerileri puanları yükseldikçe, çocuklarının sosyal uyum beceri puanlarının da yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca anne babaların öğrenim düzeylerinin yüksek olması, çocukların okul öncesi eğitime devam etme süresi gibi değişkenlerin çocukların sosyal uyum becerilerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Özbey ve Alisinanoğlu (2009) “Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere göre İncelenmesi “adlı çalışmalarında, çocukların cinsiyeti, doğum sırası, okul öncesi eğitimden yararlanma süresi, kardeş sayısı, çocuğun aile yapısı, ebeveyn eğitim düzeyi, ebeveyn mesleği gibi değişkenlere göre okul öncesi eğitime devam eden 60–72 aylık çocukların problem davranışlarında farklılaşma olup olmadığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma bulguları cinsiyet değişkeninin çocukların problem davranışlarında farklılaşmaya yol açtığı yönündedir.

Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010), “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranış Sorunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Giresun İli Örneği)” adlı çalışmalarında çocuklardaki davranış problemlerinin hangi değişkenlere farklılaşma gösterdiğini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda öğretmenin yaşı, statüsü ve mezun olduğu okul türünün çocukların davranış problemlerinde anlamlı bir farklılık meydana getirdiği görülmüştür. Annenin ve babanın eğitim düzeyi ile kardeş sayısı değişkenlerinin çocukların davranış problemleri üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür.

Günindi (2013) çocukların sosyal beceri ve davranışları ile okul öncesi eğitim alma durumu arasında ilişki olup olmadığını incelemek amacı ile yaptığı çalışmada, çocuklarının sosyal uyum becerilerini öğrenebilmek için “Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği” kullanmıştır. Okul öncesi eğitim alan 50 çocuğun annesi ve okul öncesi eğitim almayan 50 çocuğun annesi ile çalışmıştır. Araştırmada okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocuklar arasında sosyal beceri ve davranışlar bakımından anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu fark, okul öncesi eğitimi alan çocukların sosyal uyum puanlarının diğer çocukların sosyal uyum puanlarına göre daha yüksek olduğu yönündedir.

Gündoğan, Körükçü, Ogelman, Seçer (2014), “Okul Öncesi Dönemde Ebeveyn-Çocuk Sosyal Becerilerinin İncelenmesi: Denizli İli Örneği” adlı çalışmalarında ebeveyn çocuk sosyal becerilerinin çocuk cinsiyeti ve ebeveyn eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla 5-6 yaşında 130 çocuk, 130 anne ve 130 baba ile çalışmışlardır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sosyal Beceri Envanteri (SBE) ve Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ). Araştırmanın sonucunda anne ve babanın her ikisinin de sosyal becerileri ile çocuğun sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kız çocuklarının dinleme becerileri erkek

çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Araştırmada ilkokul ve üniversite düzeyinde eğitime sahip annelerin çocuklarının diğer annelerin çocuklarına göre kendini kontrol etme becerileri, amaç oluşturma becerileri ve sosyal beceri toplam puanları daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tarkoçin (2014) “Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 48-66 Aylık Çocukları Olan Ebeveynlerin Çocukları ile İletişim Kurma Düzeyleri ve Davranış Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmasında, ebeveynlerin çocukları ile iletişim kurma düzeyleri ve davranış sorunları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-66 aylık çocuklar ve bu çocukların ebeveynlerinden oluşan örneklem üzerinde çalışılmıştır. Araştırmaya 400 çocuk ve bu çocukların ebeveynleri katılmıştır. “Kişisel Bilgi Formu”, “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği (OÖDSTÖ)”ve “Anne-Baba-Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracı (ABCİDA)” araştırma verilerini toplamak amacıyla kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları davranış problemlerinin çocuğun cinsiyet, baba eğitim durumu, baba yaşı, aile sosyo ekonomik düzeyi değişkenlerine göre farklılaşma gösterdiği yönündedir. Anne-babaların çocuklarıyla iletişimlerinin sahip olunan çocuk sayısı, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile sosyo-ekonomik düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gülay-Ogelman ve Çiftci-Topaloğlu (2014), “4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne babalarının ebeveyn öz yeterliliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi” adlı araştırmada sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 ölçeği, ebeveynliğe yönelik tutum ölçeği, kişisel bilgi formu kullanmıştır. Araştırma sonucunda kız çocuklarının sosyal yetkinlik alt boyutunda erkek çocuklarına göre daha yüksek puana sahip olduğu görülmüştür. Benzer şekilde çocukların sosyal yetkinlik alt boyutundan aldıkları puanlar anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşma görülmüştür lise mezunu annelerin çocuklarının sosyal yetkinlik puanları ilkokul mezunu annelerin çocuklarına göre daha yüksek bulunmuştur, üniversite mezunu ve ilkokul mezunu annelerin çocukları içinde aynı durum söz konusudur. Üniversite mezunu babaların çocuklarının sosyal yetkinlik puanları ilkokul mezunu babaların çocuklarına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bakımdan ebeveyn eğitim düzeyinin çocukların sosyal yetkinlikleri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kanlı, Kılıçer (2005), okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 3-6 çocuklarının davranış sorunlarını belirlemek amacıyla yürüttüğü çalışma sonucunda kavgacı-saldırgan olmak, endişeli-

ağlamaklı olmak ve aşırı hareketli-dikkatsiz olmak alt boyutlarının puanlarının ve ölçek toplam puanının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Işıklar ve Bilgin (2015), “İlkokul öğrencilerinin okula sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi” adlı çalışmalarında, kızların sosyal uyum seviyelerinin erkeklerin sosyal uyum seviyelerine göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Aile gelir düzeyinin yükselmesiyle beraber çocukların sosyal uyum düzeylerinin de yükseldiği; devam eden hastalığa sahip çocukların sosyal uyum düzeylerinin, sağlıklı çocuklara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Gür, Koçak, Demircan vd. (2015) “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 48-60 Ay Çocukların Sosyal Yetkinlik ve Davranış Durumlarının İncelenmesi” adlı çalışmada 847 çocuk ile çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal yetkinlik alt boyutunda kızların aritmetik ortalaması erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Kızgınlık saldırganlık alt boyutunda ise erkeklerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anksiyete içe dönüklük puanları ise birbirlerine yakın bulunmuştur. Araştırmada 48-60 aylık çocukların sosyal yetkinlik puanları ile kızgınlık saldırganlık puanlarının korelasyonları incelenmiştir. Çocukların sosyal yetkinlik puanları ve kızgınlık saldırganlık puanları arasında orta düzeyde negatif anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre çocukların sosyal yetkinlik puanları arttıkça kızgınlık saldırganlık puanları azaldığı söylenebilir benzer şekilde çocukların sosyal yetkinlik puanları arttıkça anksiyete içe dönüklük puanlarının azaldığı sonucuna da ulaşılmıştır. Çocukların kızgınlık saldırganlık ve anksiyete içe dönüklük puanları arasında ise düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Tanrıverdi ve Erarslan (2015), Okul öncesi çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyleri ile değer kazanımları arasındaki ilişki adlı araştırmalarının sonucunda okul öncesi dönem çocuklarının sosyal uyum ve becerileri ile değer kazanımları arasında pozitif bir ilişki olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Araştırma bulguları, çocukların sosyal uyumları yükseldikçe değer kazanımlarının da yükseldiğini; çocukların sosyal uyumsuzluklarında ise değer kazanımının değişmediğini göstermiştir.

Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz (2015), “60-72 Aylık Çocukların Sosyal Yetkinlik Ve Duygu Düzenleme Becerileri İle Oyun Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı

araştırmada Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 ölçeği duygu düzenleme, ölçeği oyun becerileri değerlendirme ölçeği kullanmışlardır. Erzurum il merkezinde 228 çocuk ile yürütülen çalışmanın sonucunda çocukların sosyal yetkinlik becerileri ve oyun becerileri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu kızgınlık saldırganlıkları ve anksiyete içedönüklükleri arasında ise negatif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygu düzenleme becerileri değişkenlik olumsuzluk alt boyutunda ise çocukların oyun becerileri ile negatif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ural, Güven, Sezer vd.(2015), okul öncesi dönemdeki çocukların annelerine bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları araştırmada veri toplama aracı olarak Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği (SYDD-30); Duygu Düzenleme Ölçeği ve Oyuncak Öykü Tamamlama Testi kullanmıştır.224 çocuk ile yapılan çalışmanın sonucunda annelerine güvensiz bağlanan çocukların anksiyete-içedönüklüklerinin güvenli bağlanan çocuklara göre anlamlı derecede yüksek olduğu; duygu düzenleme becerilerinin anneye bağlanma biçimine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.. Bunun yanı sıra güvensiz bağlanma biçiminin kız çocuklarda erkek çocuklara göre daha az görüldüğü ve kız çocukların kızgın-saldırgan davranışlarının erkek çocuklara göre anlamlı derecede daha az olduğu görülmüştür.

Karoğlu (2016), okul öncesi dönem çocukların gelişim özelliklerini ve sosyal beceri düzeylerini araştırdığı çalışmasında, çocukların gelişim özelliklerinin yaş değişkenine göre farklılık gösterdiğini, cinsiyet değişkenine göre ise bir farklılık göstermediği sonucunu elde etmiştir. Çalışmanın bir diğer bulgusu da çocukların sosyal beceri düzeylerinin yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık göstermediği yönündedir. Çocukların sosyal beceri düzeyi, gelişim durumları değişkenine göre ise anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Araştırmada yer alan çocuklarının sosyal davranışları yaş ve gelişim özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşma gösterirken cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirtilmiştir.

Tozduman-Yaralı ve Özkan (2016), 60-72 aylık 105 çocuk ile yaptıkları çalışmada Wally Sosyal Problem Çözme Ölçeği ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği-SYDD-30 ölçeklerini kullanmışlardır. Araştırmada çocuklardaki sosyal problem çözme ve sosyal yetkinlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; kızgınlık saldırganlık ile negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. SYDD-30 ölçeğinin kızgınlık saldırganlık ve anksiyete içedönüklük alt boyutlarında

kızlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılaşma görülmezken, sosyal yetkinlik alt boyutunda kızların lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Özkan ve Tozduman-Yaralı (2016), “5-6 yaş çocuklarının bilişsel stilleriyle sosyal yetkinlik ve davranış durumlarının incelenmesi adlı çalışmada veri toplamak amacıyla Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşüncelilik İç Tepkisellik Ölçeği, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği-30 (SYDD-30) ve kişisel bilgi formu kullanmışlardır. 148 çocuk ile yürütülen çalışmanın sonucunda araştırmaya katılan çocukların bilişsel stilleriyle sosyal yetkinlikleri arasında anlamlı ilişki olduğu kızgınlık-saldırganlıkları, anksiyete içe dönüklükleri arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ekici (2017), okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları arasındaki ilişki adlı çalışmasını 12 okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gören 5-6 yaş aralığındaki 400 çocuk ve ailesi ile çalışmıştır. Bu çalışmada sosyal beceri ve problem davranışları ölçmek amacıyla anaokulu ve anasınıfı davranış ölçeği (PKBS-2) kullanılmıştır. Kullanılan bu ölçek sosyal beceri ölçeği ve problem davranış ölçeği olmak üzere iki bağımsız ölçekten oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda aile katılım çalışmalarına katılan ailelerin çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin arttıkça problem davranışlarının azaldığı katılmayan ailelerin çocuklarının ise sosyal beceri düzeyinin genel alt boyutunun arttıkça problem davranışlarının azaldığı fakat benmerkezci problem davranışlar ile genel sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu çalışmada çocuklardaki sosyal iş birliği becerileri arttıkça problem davranışları azalmaktadır sosyal bağımsızlık ve kabul becerileri arttıkça genel problem davranışları içe yönelim dışı yönelimde anti sosyal davranışlarda da azalma görülmektedir fakat ben merkezli problem davranışlarda sosyal bağımsızlık ve kabul becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Köyceğiz (2017), “Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin İletişim Becerileri ve Çatışma Eğilimleri ile Çocuklarının Sosyal Becerileri ve Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmasında 577 çocuk ve bu çocukların anneleri ile çalışmıştır. Çalışma sonucunda sözsüz iletişim alt boyutunun anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Annenin yaşı değişkenine göre ise anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Anne

çalışma durumu değişkenine göre ise sözsüz iletişim alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Çalışmayan annelerin sözsüz iletişim puanlarının çalışan annelere göre anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç, Güngör-Aytar (2017), sosyal beceri eğitim programının okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerinin üzerine etkisini ve çocukların sosyal beceri ve mizaçları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, 57-66 aylık 55 okul öncesi çocuk ile çalışmışlardır. Araştırmaya katılan çocukların 26'sı deney 29'u kontrol grubunu oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından düzenlenen sosyal beceri eğitimi haftada 3 gün 8 hafta olmak üzere düzenlenmiştir. Eğitim oturumları 1 saat sürmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Denver II Gelişimsel Tarama Testi, bilgi toplama formu, Sosyal Beceri Ölçeği, Çocuk Davranış Listesi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal beceri eğitim programının deney grubu çocuklarında kontrol grubu çocuklarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür ayrıca bu çalışmada çocukların mizaçları ile sosyal becerileri arasında ilişki bulunduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır. Sosyal beceri ölçeğinin çekingenlik puanı ile mizacın engelleme denetimi puanı arasında negatif yönlü bir ilişki görülmüştür.

Kılıç ve Ceylan (2017), 5-6 yaş grubu çocukların sosyal beceri düzeyleri problem davranışları ve oyun davranışlarının öğretmen görüşlerine göre incelendiği çalışmada veri toplama aracı olarak “anaokulu ve anasını davranış ölçeği (PKBS-2)” ve okul öncesi oyun davranış ölçeği (ODÖ) kullanmıştır. Araştırma sonucunda 5-6 yaşındaki çocukların sosyal beceri düzeylerinin sosyal etkileşim ve sosyal iş birliği alt boyutlarında kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha yüksek puana sahip olduğu yönünde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Erkek çocukların kız çocuklara göre dışa yönelim problem davranışlar alt boyutunda daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları yönünde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırma sosyal beceri alt boyutunda çocukların yaşına göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucunu göstermektedir. Sosyal becerilerin oyun davranışı sosyal oyun alt boyutu ile anlamlı yönde pozitif ilişkili olduğu sonucunu göstermektedir.

Arslan-Çiftçi ve Uyanık-Balat (2018), “Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği: 48-66 Aylık Çocuklar İçin Uyarlama Çalışması” adlı çalışmada çocuklardaki sosyal duygusal gelişimin durumunu ve risk grubunda bulunan çocukları belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla 48-66 aylık 394 çocuk araştırmaya dahil edilmiştir. “Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)” ise bu çalışmada kriter

geçerliliği amacıyla kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uygun ve Kozikoğlu (2019), 2017-2018 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitime devam eden 521 çocuk ile yaptıkları “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının İncelenmesi” adlı çalışmalarında sosyal yetkinlik davranışlarının çocuklar tarafından sıklıkla gösterildiği; sosyal yetkinlik alt boyutunda kızların lehine anlamlı bir farklılık görüldüğü, ebeveyn eğitim düzeyi ve çocukların sosyal yetkinlikleri arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu, benzer şekilde kardeş sayısı ile anksiyete içedönüklük arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu, yaş ve aile gelir düzeyinin ise çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklükleri arasında anlamlı bir farklılaşmaya yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kındıroğlu ve Ekici (2019), psikolojik iyi oluş ölçeği yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği-30 kullanarak 3.06 yaş grubu 300 çocuk ve bu çocukların ebeveynlerinin katılımı ile araştırmalarını gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda Anne babaların psikolojik İyi oluş düzeyleri arttıkça çocukların sosyal yetkinlik düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde anne babaların psikolojik iyi oluş düzeylerinin artması çocuklarının kızgınlık saldırganlık ve anksiyete içe dönüklük düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın bir diğer sonucu ise anne babaların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çeşitli alt boyutlarındaki artışın çocukların sosyal yetkinlik düzeyleri ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu ve kaygı geri çekilme ve çocukların anksiyete içe dönüklükleri ile negatif yönde anlamlı ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda anne babaların sosyal problem çözme becerilerinin yaşam doyumlarının yalnızlık duygularının çalışma ve çocuk sahibi olma durumlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri üzerinde etkili olabileceği ve bunun çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri üzerinde kendini gösterebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalar, davranış problemlerinin çocuğun cinsiyet, baba eğitim durumu, baba yaşı, aile sosyo ekonomik düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği yönündedir. Küçük yaşlarda çocukların sosyal becerilerinin daha düşük olduğu, kız ve erkek çocuklar arasında sosyal yetkinlik ve anksiyete bakımından anlamlı farklılaşma olduğu, ebeveyn eğitim düzeyinin sosyal uyum becerisinde eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin çocukları lehine farklılaşmaya yol açtığı yönündedir.

Sosyal yetkinlik ile ilgili yapılan yurtiçi araştırmaları incelendiğinde ; cinsiyet, mizaç, akran ilişkileri, bağlanma (Ural ve diğlerleri,2015), aile ilişkileri ve ebeveyn tutumları, ebeveyn eğitim düzeyi ve aile gelir düzeyi boyutlarının ele alındığı görölmektedir.

2.2.1.2. Ebeveynlerin Sosyal Problem Çözmelerine Yönelik Yurt İçinde Yürütölen Çalışmalar

Problem çözme becerisi üzerine çocuklarla yürütölen çalışmalar nicelik olarak yetişkinlerle yürütölen çalışmalardan fazladır. Bu sebeple konuyla ilgili farklı yaş gruplarında çalışılmasının gerekli olduğu söylenebilir.

Yıldız (2006), anne babaların sorun çözme becerilerini geliştirecek bir eğitim programının hazırlanması ve bu programın etkililiğinin sınanmasına yönelik yürüttüğü “Ebeveynin Sorun Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma” adlı çalışmasında; “Problem Çözme Envanteri”, “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğı” kullanmıştır. İstanbul ili örnekleminde yapılan çalışmada katılımcıların 20-40 yaş arasında olma, en az lise eğitimi almış olma ve anaokulu eğitimi gören çocuğu bulunma şartlarını sağlamış olması gerekmektedir. Eğitimler, haftada bir sıklıkta 90 dk olmak üzere 10 oturumda tamamlanmıştır. Araştırma bulguları Ebeveynin Sorun Çözme Becerisinin Geliştirilmesi Programı’nın sorun çözme becerilerinin gelişimini olumlu yönde desteklediğı sonucuna yöneliktir.

Çekici (2009), ‘Problem Çözme Terapisine Dayalı Beceri Geliştirme Grubunun Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Problem Çözme Becerileri, Öfkeyle İlgili Davranış Ve Düşünceler İle Sürekli Kaygı Düzeylerine Etkisi’ adlı çalışmasını, araştırmaya katılmaya gönüllü 34 öğrenci ile tamamlamıştır.17si denek 17 si kontrol grubu olan bu öğrenci grupları, 2008-2009 eğitim öğretim yılında Çukurova Üniversitesinde sınıf öğretmenliğı, okul öncesi öğretmenliğı ve psikolojik danışma ve rehberlik ana bilim dalında öğrenimlerine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır .Yarı-deneysel desen türündeki bu araştırmanın deney grubu problem çözme terapisi temelli sekiz oturumdan oluşan programa dahil edilirken kontrol grubu bu programa dahil edilmemiştir. Veriler karma yöntem kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın veri toplama araçları “Sosyal

Problem Çözme Envanteri -Kısa Formu, Çok Boyutlu Öfke Ölçeği (Balkaya, 2001)' nin Öfkeyle İlişkili Davranışlar ve Öfkeyle İlişkili Düşünceler Alt Ölçekleri ile Durumluk -Sürekli Kaygı Ölçeği (Öner ve LeCompte, 1985)'nin Sürekli Kaygı Alt Ölçeği" ölçeklerinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda sosyal problem çözme beceri eğitiminin, sosyal problem çözme becerilerine ve de dünyaya yönelik öfke düşüncelerine olumlu yönde etki ettiği bilgisine ulaşılmıştır.

Dereli İman (2013), 72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş bir ölçme aracının Türkçe'ye uyarlanması ve okul öncesi dönem çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin davranış problemleriyle ilişkisinin varlığını ve varsa bu ilişkinin seviyesini belirlemeyi amaçladığı "Çocuklar İçin Sosyal Problem Çözme Ölçeği 6 Yaş Grubu İçin Türkiye Uyarlaması ve Okul Öncesi Davranış Problemleri ile Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler" adlı araştırmasında cinsiyet ve sosyo-kültürel düzey değişkenlerine göre çocukların sosyal problem çözme becerilerinde farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çocukların sosyal problem çözme becerileri ve davranış problemleri arasında negatif yönde bir ilişki olduğu; okul öncesi dönem çocuklarının sosyal problem çözme beceri puan ortalamaları yükseldikçe davranış problemleri puan ortalamalarının düştüğü araştırma sonucunda belirtilmiştir.

Sarıca ve Yazıcı (2013) "Ebeveynlerin Sosyal Sorun Çözme Becerileri ile Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişki" adlı çalışmalarının örnekleme, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Antalya ili, merkez ilçelerinde anaokuluna devam eden 72 aylık çocuklar ve bu çocukların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenen 120 çocuktan ve bu çocukların ebeveynlerinden veri toplamak amacıyla "Sosyal Sorun Çözme Envanteri" ve Demoulin' in "Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda orta düzey sorun çözme becerisine sahip annelerin çocuklarının öz yeterlilik ve benlik algılarının yüksek olduğu, yüksek düzey sorun çözme becerisine sahip annelerin çocuklarının öz yeterlilik ve benlik algılarının düşük olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Babaların sorun çözme becerileri ile çocukların benlik algısı arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda yüksek düzeyde sorun çözme becerisine sahip annelerin kendi çocuklarının da sorunlarını çözmeye çalışarak çocukların benlik algıları üzerinde olumsuz etki bıraktıkları araştırmacı tarafından belirtilmiştir.

Ersan ve Tok (2020), okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık düzeylerinin duygu düzenleme ve duygu ifade etme bakımından incelendiği çalışmada Denizli il merkezinde resmi ve bağımsız anaokullarındaki 863 çocuk ile çalışmışlardır. Veri toplama aracı olarak okul öncesi sosyal davranış ölçeği öğretmen formu, çocuk duygu ifade etme ölçeği anne formu ve duygu düzenleme ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukların yalnızca fiziksel saldırganlık düzeylerinin cinsiyet bakımından anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermiştir. Aynı zamanda fiziksel ve ilişkisel saldırganlık düzeyleri çocukların yaşları bakımından farklılaşma göstermiştir. bu farklılaşma bu araştırma için 3 yaştan 5 yaşa, 4 yaştan 5 yaşa doğrudur.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

2.2.2.1. Çocukların Sosyal Yetkinlikleri ve Davranış Problemleri İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Gadaire, Hendrich ve Finn-Stevenson (2017), ebeveyn çocuk etkileşiminin çocuk sosyal yetkinliği üzerindeki etkisini incelemek amacıyla 379 çocuk ve bu çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinden veri toplayarak araştırmalarını tamamlamışlardır. Araştırma bulguları çocukların sosyal yetkinliğinin zamanla arttığı yönündedir. Ebeveyn çocuk etkileşiminin erken okul yıllarında diğer dönemlere göre azalmasına dair araştırma sonucu konuyla ilgili diğer araştırmalarla tutarlı bulunmuştur. Sözkonusu ebeveyn çocuk etkileşiminin azalması erken okul yıllarında çocukların özerkliğinin ve akran ilişkilerinin artması ile ilişkilendirilmiştir. Araştırmanın bir diğer sonucu ise ebeveyn çocuk etkileşiminin niteliğinin çocukların problem davranışlarındaki düşüşle ilişkili olduğu yönündedir. Araştırmada, aile gelir düzeyi yüksek veya ebeveyn eğitim durumu üniversite olan çocukların sosyal yetkinliklerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca aile gelir düzeyi yüksek çocukların ebeveyn etkileşim düzeyleri yüksek bulunmuştur. Konuyla ilgili çoğu araştırma bulgusuna paralel olarak sosyal yetkinliğin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı; bu farklılaşmanın kızların lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eisenberg ve arkadaşları (2001), ailelerin duygularını ifade ediş tarzları ile çocukların sosyal becerileri ve yeterliliği arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada, 4.5 ile 8 yaş arası, 315 çocuk ve ebeveyni ile çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, annelerin

çocukları ile olan ilişkileri sırasında ya da aile içinde oluşan her türlü duygu durumunun çocukların özellikle sosyal gelişiminde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Kotler ve McMahon (2002)'un, okul öncesi öğrencilerinin sosyal yeterliliği ile kaygı ve saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmaya 218 çocuğun anne babaları katılmıştır. Örnekteki çocuklar kaygılı/vazgeçen ve kızgın/saldırgan olmak üzere iki boyuta ayrılarak incelenmiştir. Sosyal becerileri etkili olan çocuklarla diğer çocuklar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda kaygılı/vazgeçen boyutundaki çocukların diğerlerine göre yeterliliklerinin daha az olduğu ve pasif karşı gelme özelliklerini daha fazla kullandıkları görülmüştür. Kızgın/saldırgan boyutunda yer alan çocukların ise razı olma ya da razı gelme davranışlarını daha az sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca bu araştırmada kaygılı/vazgeçen çocuklar ve kızgın/saldırgan çocukların sosyal yeterliliği olan çocuklara nazaran daha fazla olumsuz anlamda karşı gelme davranışları sergiledikleri tespit edilmiştir.

M.Farriell (2010), okul öncesi dönem çocuklarında akran tercihleri ve sosyal yetkinlikler arasında ki ilişkiyi incelediği araştırmada, sosyal yetkinliğin arkadaş tercihlerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Baker, Fenning ve Crnic (2010), anne babaların duygu sosyalleştirme uygulamaları ve çocuklarının sosyal yetkinlikleri inceledikleri araştırmada 164 ebeveyn ile çalışmışlardır. Çocukların duygularını söyleme ve sosyal problem çözme davranışları gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda, babaların tartışma esnasında gösterdikleri duygu koçluğu tutumlarının çocukların sosyal yetkinliğini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Torres Maria vd. (2012) 48-96 aylık çocuklarla annelerinin sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada çocukların annelerinin sosyal, çekingen ya da agresif olmaları ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve çocukların sosyal yaşamlarında annelerinin davranış özelliklerini temsil ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, araştırmaya ait evren ve örneklem grubuna, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına, veri toplama araçlarının uygulanmasına, elde edilen verilerin çözümlenmesinde ve sonuçlarının değerlendirilmesinde kullanılan istatistiki yöntemlere dair bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin sosyal problem çözme becerileri ile çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli birden fazla özelliğe dair verinin toplanması yoluyla bu verilerde yer alan değişkenler arasındaki değişimin varlık veya derecesini belirlemek amacıyla kullanılan modeldir (Karasar,2009; Can,2018). Ayrıca bu çalışmada ebeveynlerin sosyal problem çözme becerileri ve çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişki cinsiyet, doğum sırası, yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi, aile yapısı değişkenleri bakımından incelenmiştir. Nevşehir il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıfları ve bağımsız anaokulları arasından basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen okullarda eğitim gören çocukların ebeveynlerinden SYDD-30 ve SPCE-KF ölçekleri ve kişisel bilgi formu aracılığıyla araştırmanın verileri toplanmıştır.

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Nevşehir il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarının anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden 48-66 aylık okul öncesi dönem çocuklarının anne-babaları oluşturmaktadır. Evren belirlendikten sonra Nevşehir Milli Eğitim Müdürlüğü istatistik bölümünden evrene dahil olan okulların ve bu okullara devam eden çocukların sayıları öğrenilmiştir. Evrene ait bilgiler tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırma evrenine ait sayısal veriler.

İlçesi	3 Yaş	4 Yaş	5 Yaş	36 Ay Altı	3 Yaş Çocuk (İlk 9 Ay)	4 Yaş	5 Yaş	69-71 Aylık	72 Ay ve Üzeri	Kesin Kayıt
Acıgöl	0	2	18	0	0	14	306	8	2	330
Avanos	2	3	32	0	17	91	354	49	1	512
Derinkuyu	1	1	20	0	5	33	306	20	2	366
Gülşehir	0	5	20	0	5	33	247	21	3	309
Hacibektaş	0	1	8	0	9	34	74	7	0	124
Kozaklı	0	0	12	0	3	14	159	9	1	186
Merkez	7	27	149	9	84	454	1928	286	9	2770
Ürgüp	3	6	35	3	28	93	419	59	4	606
	13	45	294	12	151	766	3793	459	22	5203

Tabloda görüldüğü üzere Nevşehir ilinde eğitim alan 5203 çocuktan 2770'i il merkezinde okul öncesi eğitim almaktadır. 2770 çocuktan 264'ü il merkezindeki özel okullarda (10) eğitim almaktadır. Özetle Nevşehir il merkezinde anasınıfı ve bağımsız anaokulunda eğitim alan çocukların sayısı 2506 dır. Bu çocuklardan 2214 ü bu çalışmaya dahil olabilecek 48-66 aylık çocuklardır.

Bu aşamadan sonra evrenden 'Basit Rastgele Örneklem' formülü (Çıngı, 1990) kullanılarak örneklem büyüklüğü hesap edilmiştir.

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq}$$

Formül de;

d: duyarlılık (0,05), görülme sıklığına göre kabul edilen örneklem hatası

t: t tablosu istatistik değeri (1,96)

p: görülme olasılığı (0,5)

q: 1-p (0,5)

N: Kitle (2214)

Büyüköztürk, Kılıççakmak, Akgün vd.(2012), örneklem büyüklüğüne dair formüle göre

$$n = [n_0 / (1 + (n_0/N))]]$$

$$n_0 = [(t \times S)/d]^2$$

Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2007) örneklem büyüklüğüne dair bilgileri de göz önünde bulundurularak örneklem büyüklüğünün 278 ve 357 arasında olması gerektiği tespit edilmiş ve bu araştırma için 341 çocuk ve ebeveyn ulaşılmıştır. 341 veri online şekilde velilerden toplanmıştır.

3.2.1.Örnekleme Ait Betimsel Bilgiler

Araştırmada ebeveyn yaşı, ebeveyn eğitim düzeyi, ebeveyn mesleği, çocuk cinsiyeti, doğum sırası, aile yapısı, aylık ortalama gelir düzeyi değişken olarak ele alınmıştır. Meslek grubu değişkenine ait veriler toplanırken meslek grupları tek tek seçime sunulmuştur. Fakat istatistiki işlemler yapılmadan önce bazı mesleklerin hiç seçilmemesi, bazı meslek gruplarının istatistiki olarak yorumlanamayacak kadar az seçilmesi sonucunda meslekler gruplanarak istatistiki işlemler gerçekleştirilmiştir. Gruplama yapılırken benzer gelir düzeyine sahip meslekler bir arada ele alınmıştır.

Aylık ortalama gelir düzeyi değişkeni için aralıklar, mesleklere ait ortalama sabit gelir düzeyi temel alınarak oluşturulmuş ve veri toplama aracında bu şekilde seçime sunulmuştur.

Tablo 2’de örnekleme dair betimsel bilgiler gösterilmektedir.

Tablo 2. Araştırmanın Örnekleminde Yer Alan Çocuklara İlişkin Demografik Bilgilerin Frekans Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	<i>n</i>	%
Anne yaşı	21-30	113	33.1
	31-40	177	51.9
	40 yaş ve üzeri	51	15.0
Baba yaşı	21-30	56	16.4
	31-40	184	54.0
	40 yaş ve üzeri	101	29.6
Anne eğitim düzeyi	İlkokul	40	11.7
	Ortaokul	52	15.2
	Lise	81	23.8
	Önlisans	31	9.1
	Lisans	113	33.2

	Lisans üstü	24	7.0
	İlkokul	25	7.3
	Ortaokul	45	13.2
Baba eğitim düzeyi	Lise	76	22.3
	Önlisans	38	11.1
	Lisans	123	36.1
	Lisansüstü	34	10.0
Anne mesleği	A	201	58.9
	B	115	33.8
	C	14	4.1
	D	11	3.2
Baba mesleği	A	124	36.5
	B	120	35.3
	C	36	10.6
	D	61	17.6
Çocuğun cinsiyeti	Kız	168	49.3
	Erkek	173	50.7
Toplam		341	100

Tablo 3. Demografik Özelliklere Göre Dağılım (Devamı)

Değişkenler	Gruplar	<i>n</i>	%
Doğum sırası	1	155	45.5
	2	121	35.4
	3	43	12.6
	4	22	6.5
Aile yapısı	Çekirdek aile	291	85.3
	Geniş aile	50	14.7
Ailenin aylık ortalama gelir düzeyi	1000-2500	82	24.1
	2501-6000	128	37.5
	6001-8000	55	16.1
	8001 ve üzeri	76	22.3
Toplam		341	100

Veriler n(%) olarak ifade edilmiştir. (A Anne: Ev hanımı, İşçi, A Baba: Serbest meslek, İşçi, çiftçi; B anne-baba: Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire; C anne-baba: Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen; D anne-baba: Diğer)

Araştırmanın örnekleminde yer alan ebeveynlere ve çocuklara ait verilerin frekans dağılımları incelendiğinde araştırmaya katılan annelerin 113'ünün (%33.1) 21-30, 177'sinin (%51.9) 31-40, 51'inin (%15.0) 40 yaş ve üzeri annelerden oluştuğu görülmüştür. Babaların yaş dağılımları incelendiğinde ise 56'sının (%16.4) 21-30, 184'ünün (%54.0) 31-40, 101'inin (%29.6) 40 yaş ve üzeri babalardan oluştuğu görülmüştür. Örnekleimde yer alan annelerin eğitim düzeyi incelendiğinde, 40'ının (%11.7) ilkokul, 52'sinin (%15.2) ortaokul, 81'inin (%23.8) lise, 31'inin (%9.1) önlisans, 113'ünün (%33.1) lisans, 24'ünün (%7.0) lisansüstü eğitim düzeyinde olduğu

görülmüştür. Örnekleme yer alan babaların eğitim düzeyinin ise, 25'inin (%7.3) ilkokul, 45'inin (%7.3) ortaokul, 76'sının (%22.3) lise, 38'inin (%11.1) önlisans, 123'ünün (%36.1) lisans, 34'ünün (%10.0) lisansüstü eğitim olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan annelerin meslek dağılımı incelendiğinde, 201'inin (%58.9) ev hanımı veya işçi, 115'inin (%33.7) memur, polis, TSK mensubu, öğretmen veya hemşire, 14'ünün (%4.1) doktor, mühendis, mimar veya akademisyen, 11'inin (%3.2) diğer meslek gruplarına dahil olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan babaların meslek dağılımı incelendiğinde, 124'ünün (%36.5) serbest meslek, işçi veya çiftçi, 120'sinin (%35.3) memur, polis, TSK mensubu, öğretmen veya hemşire, 36'sının (%10.6) doktor, mühendis, mimar veya akademisyen, 61'inin (%17.6) bu meslekler haricindeki meslek gruplarına dahil olduğu görülmüştür.

Araştırmada yer alan çocukların cinsiyet dağılımları incelendiğinde, 168'inin (%49.3) kız , 173'ünün (%50.7) erkek olduğu görülmüştür. Çocukların doğum sıraları incelendiğinde, 155'inin (%45.5) ilk çocuk, 121'inin (%35.5) ikinci çocuk, 43'ünün (%12.6) üçüncü çocuk, 22'sinin (%6.5) dördüncü çocuk olduğu görülmüştür. Araştırmanın örneklemini oluşturan çocukların içinde buldukları aile yapısı incelendiğinde, çocuklardan 291'inin (%85.3) çekirdek ailede, 50'si (%14.7) geniş ailede yaşamakta olduğu görülmüştür. Çocukların ailelerin aylık ortalama gelir düzeyleri incelendiğinde ise, çocuklardan 82'sinin (%24.0) 1000-2500 tl, 128'inin (%37.5) 2501-6000 tl, 55'inin (%16.1) 6001-8000 tl, 76'sının (%22.3) 8001 tl ve üzeri aylık gelire sahip aile içerisinde yer aldığı görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, “Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formu (SPCE-KF)”; “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (SYDD-30)” veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Ayrıca çocuklara ve ebeveynlere ait demografik bilgilere ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (SYDD-30):

Ölçek 3-6 yaş arasındaki çocukların sosyal becerilerini niceliksel olarak değerlendirmek ve çocuklarda gözlemlenebilecek duygusal ve davranışsal sorun belirtilerini değerlendirmek amacıyla La Freinere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlama geçerlik ve güvenirlik çalışması Çorapçı Aksan,

Arslan-Yalçın ve Yağmurlu (2010) tarafından yapılmıştır. 30 maddelik ölçek 10ar maddelik 3 alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçekler: Yardımlaşma, işbirliği ve uzlaşma gibi olumlu davranışları değerlendiren “Sosyal yetkinlik (SY)” alt ölçeği; zorbalık, başkaldırı, öfke ve saldırganlık gibi sorunların dışsallaştırılmasını değerlendiren “Kızgınlık-saldırganlık (KS)” alt ölçeği ve üzgün endişeli depresif duygu durumu ve sosyal ilişkilerde çekingenlik ve isteksizlik gibi vb sorunların içselleştirilmesine yönelik davranış durumlarını değerlendiren “Anksiyete-içedönüklük (Aİ)” alt ölçeğidir. 4’lü likert tipindeki ölçek çocukların sosyal yetkinlik ve davranış sorunlarını “1= hiçbir zaman, 2 ya da 3= bazen, 4 ya da 5= sık sık, 6= her zaman” şeklinde değerlendirir. Çorapçı ve arkadaşları (2010) tarafından doğrulayıcı faktör analizi ve temel bileşenler analizi yapılarak ölçeğin yapı geçerliliği; “Kendini Denetleme Becerisi Bataryası”, “Duygu Düzenleme Ölçeği”, “Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak ise ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliliği test edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach Alpha iç güvenirlik katsayıları sosyal yetkinlik alt boyutu için .88, kızgınlık saldırganlık alt boyutu için .87, anksiyete-içedönüklük alt boyutu için .84 olarak bulunmuştur. Ölçeği oluşturan alt ölçeklere ait test-tekrar test güvenirlik sonuçları ise SY=. 64, KS= .71 ve Aİ= .45 şeklinde ifade edilmiştir.

Ölçeğe ait alt boyutlar, boyut maddeleri, madde sayıları ve güvenirlik katsayısı tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (SYDD-30) Boyut Maddeleri, Madde Sayıları ve Güvenirlik Katsayısı

Ölçek/Alt boyutlar	Maddeler	Madde sayısı	Cronbach Alfa katsayıları
Sosyal yetkinlik	2,6,11,13,15,17,20,22,27,30	10	.88
Kızgınlık-saldırganlık	3,4,5,10,16,18,24,25,28,29	10	.87
Anksiyete-içedönüklük	1,7,8,9,12,14,19,21,23,26	10	.84

Bu araştırmanın verileriyle yapılan güvenirlik analizi sonucunda ölçeğin cronbach alfa katsayısı sosyal yetkinlik alt boyutu için .747, kızgınlık-saldırganlık alt boyutu için .821, anksiyete içedönüklük alt boyutu için .774 olarak bulunmuştur.

Çocuğu yakından tanıyan öğretmeni veya ebeveyni tarafından doldurulabilen ölçeğin puanlaması yapılırken genel bir sosyal yetkinlik puanı elde edilmez. Her alt

ölçeğe ait verilen puanların toplanarak işaretlenen madde sayısına bölünmesi yoluyla üç farklı ortalama puan hesaplanır.

3.3.2. Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formu (SPCE-KF):

D' Zurilla ve Maydeu-Olivares (2002) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Çekici (2009) tarafından yapılmıştır. Ölçek 25 maddeden oluşmaktadır Ölçeğin probleme yönelim ve problem çözme tarzları olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. Problem yönelimi boyutunda, probleme olumlu yönelim (positive problem orientation) ve probleme olumsuz yönelim (negative problem orientation) olmak üzere iki alt ölçek; Problem çözme tarzı boyutunda ise, rasyonel problem çözme (rationale problem solving), dikkatsiz/dürtüsel tarz (impulsivity/carelessness styles), kaçınan tarz (avoidance styles) olmak üzere üç alt ölçek bulunmaktadır.

Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği ve Problem Çözme Envanteri kullanılarak ölçeğe ait ölçüt bağımlı geçerlilik değeri hesaplanmıştır. Yapılan üç pilot uygulama sonrasında hesaplanan açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ile ölçeğin dört faktörlü yapısı ortaya konmuştur. Ölçeğin Test-tekrar-test güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen güvenilirlik katsayısı .85 tir. Her bir alt ölçeğe ait iç tutarlılık Cronbach Alfa katsayıları değerleri ise RPC ve POY için=.81, POSY için=.76, KT için=.74 ve DDT için=.61' dir.

Ölçek 5 li likert tipinde olup “hiç uygun değil=0, çok az uygun=1, kısmen uygun=2, çok uygun=3, tamamen uygun=4 “şeklinde puanlanmaktadır. Ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Alt ölçeklere ait toplam puanlar elde edilirken ölçeklere giren maddelere ait puanlar toplanmaktadır. Ölçeğe ait genel puan ise “SPÇE-KF Genel Toplam Puan =POY tp + RPÇ tp + (20-POSY tp) + (20 –DDT tp) + (20 –KT tp). (POY tp: Probleme Olumlu Yönelim Toplam Puanı; RPÇ tp: Rasyonel Problem Çözme Toplam Puanı; POSY tp: Probleme Olumsuz Yönelim Toplam Puanı; DDT tp: Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz Toplam Puanı; KT tp: Kaçınan Tarz Toplam Puanı)” formülüne göre hesaplanmaktadır.

Ölçekten alınabilecek puanlar 0 puan ve 100 puan arasında değişebilmektedir. Yüksek puan sosyal problem çözme becerisinin iyi düzeyde olduğunu; düşük puanlar ise sosyal problem çözme becerisinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ölçeğe ait alt boyutlar, boyut maddeleri, madde sayıları ve güvenirlik katsayısı tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Problem Çözme Envanteri – Kısa Formu (SPCE-KF):Boyut Maddeleri, Madde Sayıları ve Güvenirlik Katsayısı

Ölçek/Alt boyutlar	Maddeler	Madde sayısı	Cronbach Alpha katsayıları
Probleme Olumlu Yönelim	4,5,13,15,22	5	.81
Rasyonel Problem Çözme	12,16,19,21,23	5	.81
Probleme Olumsuz Yönelim	1,3,7,8,11	5	.76
Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz	2,14,20,24,25	5	.61
Kaçınan Tarz	6,9,10,17,18	5	.74

Bu araştırmanın verileriyle yapılan güvenirlik analizi sonucunda ölçeğin cronbach alfa katsayısı POY alt boyutu için .775, POSY alt boyutu için .712, RPÇ alt boyutu için .803, DDT alt boyutu için .643, KT alt boyutu için .735 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada SPÇ-KF ölçeğinin genel güvenirliği .712 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Konu ile ilgili yapılmış çalışmaların incelenmesi yoluyla araştırmanın konu alanına ve literatüre katkı sağlayacak şekilde araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası bilgileri; ebeveynlerin yaş, meslek, eğitim durumu bilgileri; ailenin yapısına ve algılanan gelir düzeyine ait bilgileri edinmeye yöneliktir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada ölçekler aracılığıyla toplanan verilerde, kayıp veya hatalı veri olup olmadığı incelenmiştir. Uç değerler analize dahil edilmemiştir. Analiz öncesinde verilerin normal dağılıma uygunluğu histogram ve Q-Q grafikleri, çarpıklık ve basıklık değerleri

ve Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Varyans homojenliği Levene testi ile test edilmiştir. İkili gruplar arası karşılaştırmalarda nicel değişkenler için parametrik testlerden bağımsız iki örneklem t testi uygulanmıştır. İki'den fazla gruplar arası karşılaştırmalarda nicel değişkenler için parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalar için Tukey ve Tamhane testleri kullanılmıştır. Nicel veriler arasındaki ilişki için Pearson korelasyon analizi ile yapılmıştır. Mutlak değerde korelasyon katsayısının 0.30 ile 0.00 arası düşük; 0.70 ile 0.30 arası orta; 0.70 ile 1.00 arası ise yüksek düzeyde bir ilişkiyi gösterdiği temel alınarak değerlendirme yapılmıştır (Büyüköztürk, 2018). Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

3.5. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri toplanırken basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle Nevşehir ilinde belirlenen alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki 20 okula araştırmacı tarafından gidilerek okul öğretmenleri ile bağlantı kurulmuştur. Veri toplama araçları “Google Forms” platformuna aktarılarak öğretmenler aracılığı ile veliler ile paylaşılmıştır. Yeterli sayıya ulaşıp veri girişi sonlandığında veriler tablolaştırılıp analize hazırlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin sosyal problem çözme becerileri ile çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanları cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası; ebeveyn yaşı, ebeveyn eğitim durumu, ebeveyn mesleği; aile sosyoekonomik durumu, aile yapısı değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular şu şekildedir:

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanlarının “Cinsiyet” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. 48-66 Aylık Çocukların SYDD-30 Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin T Testi Sonuçları

SYDD-30	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Sosyal yetkinlik	Kız	168	30.38	4.95	2.515	0.012
	Erkek	173	29.06	4.67		
Kızgınlık-saldırganlık	Kız	168	18.84	4.62	2.101	0.036
	Erkek	173	19.90	4.71		
Anksiyete-içedönüklük	Kız	166	16.33	3.83	0.488	0.626
	Erkek	173	16.54	3.95		

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, cinsiyete göre çocukların sosyal yetkinlik düzeyleri arasında [t (339) =2.515, p=.012] p<.05 önem düzeyinde anlamlı

farklılık bulunmuştur. Kız çocukların sosyal yetkinlik puanları ($\bar{X} = 30.38$) erkek çocukların sosyal yetkinlik puanlarına ($\bar{X} = 29.06$) göre anlamlı olarak daha yüksektir. Analiz sonucunda çocukların kızgınlık-saldırganlık puanları arasında cinsiyete göre [$t(339) = 2.101, p = .036$] $p < .05$ önem düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Erkek çocukların kızgınlık-saldırganlık puanları ($\bar{X} = 19.90$) kız çocukların kızgınlık-saldırganlık puanlarına ($\bar{X} = 18.84$) göre anlamlı olarak daha yüksektir. Anksiyete-içedönüklük puanlarında ise [$p = 0.626, p > .05$] cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanlarının “Kardeş sayısı” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. 48-66 Aylık Çocukların SYDD-30 Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

SYDD-30	Kardeş Sayısı	N	\bar{X}	Ss	F	p
Sosyal yetkinlik	1	155	29.54	4.85	1.495	0.203
	2	74	30.18	5.12		
	3	25	30.20	5.41		
	4	11	26.55	7.46		
	Tek çocuk	76	29.91	3.78		
Kızgınlık-saldırganlık	1	155	19.21	4.32	1.853	0.118
	2	74	19.57	4.97		
	3	25	19.68	5.45		
	4	11	22.91	8.38		
	Tek çocuk	76	18.93	4.07		
Anksiyete-İçe dönüklük	1	155	16.19	3.72	1.004	0.405
	2	74	16.85	4.26		
	3	25	17.52	4.76		
	4	9	16.89	3.89		

Tek çocuk 76 16.13 3.52

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik düzeylerinin [F=1.495;p>.05];kızgınlık-saldırganlık düzeylerinin [F=1.853;p>.05];Anksiyete içedönüklük düzeylerinin [F=1.004;p>.05] kardeş sayısına göre anlamlı fark oluşturmadığı söylenebilir.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete- içedönüklük puanlarının “Doğum sırası” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. 48-66 Aylık Çocukların SYDD-30 Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Doğum Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

SYDD-30	Çocuğun doğum sırası	N	\bar{X}	Ss	F	p
Sosyal yetkinlik	1	155	29.80	4.11	1.335	0.263
	2	121	29.74	5.09		
	3	43	30.28	6.01		
	4	22	27.82	5.67		
Kızgınlık-saldırganlık	1	155	19.13	4.38	0.599	0.616
	2	121	19.55	4.35		
	3	43	19.23	5.12		
	4	22	20.45	7.32		
Anksiyete- içe dönüklük	1	155	16.25	3.55	0.444	0.721
	2	121	16.42	4.11		
	3	42	16.95	4.04		
	4	22	16.86	4.69		

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik düzeylerinin [F=1.335; p>.05]; kızgınlık-saldırganlık düzeylerinin [F=0.599; p>.05]; anksiyete içedönüklük düzeylerinin [F=0.444p>.05] doğum sırasına göre anlamlı fark

oluşturmadığı söylenebilir. Bu açıdan doğum sırası 1,2,3 ve 4 olan çocukların sosyal yetkinlik; kızgınlık saldırganlık; anksiyete içedönüklük puanlarının benzer olduğu söylenebilir.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete- içedönüklük puanlarının “Anne yaşı” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. SYDD-30 Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Anne Yaşı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

SYDD-30	Anne yaşı	N	\bar{X}	Ss	F	p
Sosyal yetkinlik	21-30 arası	113	29.42	4.62	1.029	0.358
	31-40 arası	177	30.06	4.74		
	40 yaş ve üzeri	51	29.14	5.67		
Kızgınlık-saldırganlık	21-30 arası	113	19.02	4.67	0.868	0.421
	31-40 arası	177	19.70	4.57		
	40 yaş ve üzeri	51	19.06	5.16		
Anksiyete-içe dönüklük	21-30 arası	112	16.14 ^a	3.89	3.583	0.029
	31-40 arası	177	16.24 ^a	3.74		
	40 yaş ve üzeri	50	17.78 ^b	4.18		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik alt boyutundan aldıkları puanların [F=1.029; p>.05] ve kızgınlık-saldırganlık alt boyutundan aldıkları puanların [F=0.868; p>.05] anne yaşına göre anlamlı fark oluşturmadığı söylenebilir. Anksiyete- içe dönüklük alt boyutundan elde edilen puanlar [F=3.583; p<.05] ise annenin yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Anksiyete içedönüklük alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda (p=0.644; p>0.05) varyansların yaş gruplarında homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi edilmiştir. Tukey posthoc testi

sonucunda anne yaşı 21-30 yaş ve 31-40 yaş olan çocukların anksiyete-içedönüklük puanları ile 40 yaş ve üzeri olan çocukların anksiyete- içedönüklük puanları arasında anlamlı fark görülmüştür. Buna göre anne yaşı 21-30 yaş olan çocukların anksiyete içedönüklük puanlarının ($\bar{X}=16.14$), anne yaşı 40 yaş ve üzeri olan çocukların anksiyete içedönüklük puanlarından ($\bar{X}=17.78$) düşük olduğu; benzer şekilde anne yaşı 31-40 yaş olan çocukların anksiyete-içedönüklük puanlarının ($\bar{X}=16.24$) da anne yaşı 40 yaş ve üzeri olan çocukların anksiyete içedönüklük puanlarından ($\bar{X}=17.78$) düşük olduğu söylenebilir.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanlarının “Baba yaşı” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. SYDD-30 Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Baba Yaşı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

SYDD-30	Baba yaşı	N	\bar{X}	Ss	F	P
	21-30 arası	56	29.36	4.23		
Sosyal yetkinlik	31-40 arası	184	29.82	4.42	0.195	0.823
	40 yaş ve üzeri	101	29.70	5.86		
	21-30 arası	56	18.80	3.88		
Kızgınlık-saldırganlık	31-40 arası	184	19.47	4.52	0.505	0.604
	40 yaş ve üzeri	101	19.52	5.39		
	21-30 arası	56	15.16 ^a	3.69		
Anksiyete-içe dönüklük	31-40 arası	184	16.46 ^{ab}	3.77	4.613	0.011
	40 yaş ve üzeri	99	17.11 ^b	4.06		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik alt boyutundan aldıkları puanların [$F=0.195$; $p>.05$] ve kızgınlık-saldırganlık alt boyutundan

aldıkları puanların [$F=0.505$; $p>.05$] baba yaşına göre anlamlı fark oluşturmadığı söylenebilir. Anksiyete- içe dönüklük alt boyutundan elde edilen puanlar [$F=4.613$; $p<.05$] ise babanın yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Anksiyete içedönüklük alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.423$; $p>0.05$) varyansların yaş gruplarında homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi tercih edilmiştir. Tukey posthoc testi sonucunda baba yaşı 21-30 yaş olan çocukların anksiyete-içedönüklük puanları ile baba yaşı 40 yaş ve üzeri olan çocukların anksiyete içe-dönüklük puanları arasında anlamlı fark görülmüştür. Buna göre baba yaşı 40 yaş ve üzeri olan çocukların anksiyete içe-dönüklük puanlarının ($\bar{X}=17.11$) baba yaşı 21-30 olan çocukların anksiyete-içe dönüklük puanlarından ($\bar{X}=15.16$) yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tukey testi sonucunda baba yaşı 31-40 yaş olan çocukların anksiyete-içe dönüklük puanlarının ($\bar{X}=16.46$) da baba yaşı 21-30 ve 40 yaş ve üzeri olan çocukların anksiyete-içe dönüklük puanları ile benzerlik göstermekte olduğu görülmüştür.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanlarının “Annenin eğitim durumu” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. SYDD-30 Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

SYDD-30	Annenin					F	p
	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	Ss			
Sosyal yetkinlik	İlkokul	40	28.80	5.81	1.573	0.167	
	Ortaokul	52	29.73	4.71			
	Lise	81	28.94	5.36			
	Önlisans	31	29.55	5.34			
	Lisans	113	30.27	4.17			
	Lisansüstü	24	31.38	3.42			
Kızgınlık-saldırganlık	İlkokul	40	18.83	5.33	1.444	0.208	
	Ortaokul	52	18.46	3.60			

	Lise	81	20.47	5.42		
	Önlisans	31	19.23	4.79		
	Lisans	113	19.20	4.33		
	Lisansüstü	24	19.63	4.28		
	İlkokul	39	17.41 ^{ab}	3.69		
	Ortaokul	52	15.79 ^{ab}	4.10		
Anksiyete- içe dönüklük	Lise	80	17.43 ^b	4.17	3.249	0.007
	Önlisans	31	17.10 ^{ab}	4.04		
	Lisans	113	15.57 ^a	3.38		
	Lisansüstü	24	16.21 ^{ab}	3.92		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik alt boyutundan aldıkları puanların [$F=1.573$; $p>.05$] ve kızgınlık-saldırganlık alt boyutundan aldıkları puanların [$F=1.444$; $p>.05$] anne eğitim durumuna göre anlamlı fark oluşturmadığı söylenebilir. Anksiyete- içe dönüklük alt boyutundan elde edilen puanlar [$F=3.249$; $p<.05$] ise anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Anksiyete içedönüklük alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.519$; $p>0.05$) varyansların eğitim durumuna göre homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi edilmiştir. Tukey posthoc testi sonucunda anne eğitim durumu ilkokul ($\bar{X}=17.41$), ortaokul ($\bar{X}=15.79$), Önlisans ($\bar{X}=17.10$) ve lisansüstü ($\bar{X}=16.21$) olan çocukların anksiyete içe dönüklük puanlarının benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annenin eğitim durumu lise düzeyinde olan çocukların anksiyete içe-dönüklük puanlarının ($\bar{X}=17.43$) anne eğitim durumu lisans düzeyinde olan çocukların anksiyete içe-dönüklük puanlarından ($\bar{X}=15.57$) yüksek olduğu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanlarının “Baba eğitim durumu” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. SYDD-30 Ölçeği Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçedönüklük Alt Boyutlarının Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Fark Analizi

SYDD-30	Babanın		N	\bar{X}	Ss	F	p
	Eğitim	Durumu					
Sosyal yetkinlik	İlkokul		25	27.04 ^a	6.89	3.235	0.007
	Ortaokul		45	30.42 ^b	3.94		
	Lise		76	29.43 ^{ab}	5.35		
	Önlisans		38	28.29 ^{ab}	4.43		
	Lisans		123	30.28 ^{ab}	4.36		
	Lisansüstü		34	30.85 ^{ab}	4.32		
Kızgınlık-saldırganlık	İlkokul		25	19.36	6.73	0.991	0.423
	Ortaokul		45	18.20	4.64		
	Lise		76	20.11	4.98		
	Önlisans		38	19.68	3.02		
	Lisans		123	19.35	4.50		
	Lisansüstü		34	19.09	4.54		
Anksiyete- içe dönüklük	İlkokul		23	16.91	4.19	1.892	0.095
	Ortaokul		45	15.78	3.59		
	Lise		76	17.05	4.30		
	Önlisans		38	16.13	2.65		
	Lisans		123	15.95	3.78		
	Lisansüstü		34	17.71	4.30		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik alt boyutundan aldıkları puanların [F=3.235; p<.05] baba eğitim durumuna göre anlamlı fark oluşturduğu söylenebilir. Sosyal yetkinlik alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda (p=0.026; p<0.05) varyansların eğitim durumuna göre homojen dağılım göstermediği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tamhane testi tercih edilmiştir. Tamhane posthoc testi sonucunda baba eğitim durumu lise (\bar{X} =5.35), önlisans (\bar{X} =28.29), lisans (\bar{X} =30.28) ve lisansüstü (\bar{X} =30.85) olan

çocukların sosyal yetkinlik puanlarının benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Baba eğitim durumu ortaokul düzeyinde olan çocukların sosyal yetkinlik puanlarının ($\bar{X}=30.42$), baba eğitim durumu ilkokul düzeyinde olan sosyal yetkinlik puanlarından ($\bar{X}=27.04$) ($p<0.5$) önem düzeyinde anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kızgınlık-saldırganlık alt boyutundan alınan puanlar ile [$F=0.991$; $p>.05$]; Anksiyete-içedönüklük alt boyutundan alınan puanların ise [$F=1.892$; $p>.05$]; baba eğitim durumuna göre anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanlarının “Annenin mesleği” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. SYDD-30 Ölçeği Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçedönüklük Alt Boyutlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Fark Analizi

SYDD-30	Annenin mesleği	N	\bar{X}	Ss	F	p
Sosyal yetkinlik	A	201	29.39	5.25	1.032	0.379
	B	115	29.97	4.33		
	C	14	30.93	3.73		
	D	11	31.18	3.16		
Kızgınlık-saldırganlık	A	201	19.38	4.96	1.053	0.369
	B	115	19.04	4.17		
	C	14	20.79	5.16		
	D	11	21.00	4.12		
Anksiyete-içe dönüklük	A	199	16.87 ^a	4.09	3.054	0.029
	B	115	16.07 ^{ab}	3.50		
	C	14	14.86 ^{ab}	4.11		
	D	11	14.36 ^b	1.75		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir. (A *Anne: Ev hanımı, İşçi, A Baba: Serbest meslek, İşçi, çiftçi; B anne-baba: Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire; C anne-baba: Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen; D anne-baba: Diğer*)

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik alt boyutundan aldıkları puanların [$F=1.032$; $p>.05$] ve kızgınlık-saldırganlık alt boyutundan aldıkları puanların [$F=1.053$; $p>.05$] annenin mesleğine göre anlamlı fark oluşturmadığı söylenebilir. Anksiyete- içe dönüklük alt boyutundan elde edilen puanlar [$F=3.054$; $p<.05$] ise annenin mesleğine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Anksiyete içedönüklük alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.122$; $p>.05$) varyansların meslek gruplarında homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi tercih edilmiştir. Tukey posthoc testi sonucunda “Ev hanımı” annelerin çocuklarının anksiyete-içedönüklük puanlarının ($\bar{X}=16.87$), “Diğer” meslek grubuna dahil annelerin çocuklarının anksiyete-içedönüklük puanlarından ($\bar{X}=14.36$) ($p<0.5$) önem düzeyinde anlamlı olarak daha yüksek olduğu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada B grubu olarak yer alan meslek gruplarına dahil annelerin (Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire) çocuklarının anksiyete içedönüklük puanları ile ($\bar{X}=16.07$) C grubu olarak yer alan (Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen) meslek gruplarında çalışan annelerin çocukların anksiyete içe dönüklük puanlarının ($\bar{X}=16.07$) benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanlarının “Babanın Mesleği” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14. SYDD-30 Ölçeği Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçedönüklük Alt Boyutlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Fark Analizi

SYDD-30	Babanın mesleği	N	\bar{X}	Ss	F	p
Sosyal yetkinlik	A	124	29.23	5.02	0.685	0.562
	B	120	29.96	4.82		
	C	36	30.00	5.00		
	D	61	30.10	4.52		

Kızgınlık- saldırıcılık	A	124	19.31	5.21	0.070	0.976
	B	120	19.31	4.23		
	C	36	19.69	4.97		
	D	61	19.40	4.38		
Anksiyete-içer dönüklük	A	122	16.30	3.56	0.995	0.396
	B	120	16.53	4.34		
	C	36	17.28	4.32		
	D	61	15.92	3.20		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir. (A Anne: Ev hanımı, İşçi, A Baba: Serbest meslek, İşçi, çiftçi; B anne-baba: Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire; C anne-baba: Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen; D anne-baba: Diğer)

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik alt boyutundan aldıkları puanların [$F=0.685$; $p>.05$], kızgınlık-saldırıcılık alt boyutundan aldıkları puanların [$F=0.070$; $p>.05$] ve anksiyete-içer dönüklük alt boyutundan aldıkları puanların [$F=0.995$; $p>.05$] babanın mesleğine göre anlamlı fark oluşturmadığı söylenebilir. Tabloya göre serbest meslek, işçi, çiftçi, memur, polis, TSK mensubu, öğretmen, hemşire, doktor, mühendis, mimar, akademisyen meslek gruplarında yer alan ve de bu meslekler haricinde diğer meslek gruplarına dahil olan babaların çocuklarının sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırıcılık, anksiyete-içer dönüklük puanları arasında bir farklılık görülmemiştir.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırıcılık ve anksiyete-içer dönüklük puanlarının “Gelir düzeyi” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15. SYDD-30 Ölçeği Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçedönüklük Alt Boyutlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Fark Analizi

SYDD-30	Gelir düzeyi	N	\bar{X}	Ss	F	p
Sosyal yetkinlik	1000-2500	82	29.55 ^a	5.54	2.756	0.042
	2501-6000	128	29.02 ^{ab}	4.72		
	6001-8000	55	29.75 ^b	4.90		
	8001 ve üzeri	76	31.01 ^{ab}	4.00		
Kızgınlık-saldırganlık	1000-2500	82	18.88	4.90	0.915	0.434
	2501-6000	128	19.30	4.71		
	6001-8000	55	20.22	4.93		
	8001 ve üzeri	76	19.45	4.25		
Anksiyete içe dönüklük	1000-2500	80	15.68 ^a	3.31	4.446	0.004
	2501-6000	128	16.95 ^{ab}	4.11		
	6001-8000	55	17.51 ^b	4.12		
	8001 ve üzeri	76	15.61 ^a	3.63		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik alt boyutundan aldıkları puanların [F=2.756; p<.05] gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği söylenebilir. Sosyal yetkinlik alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda (p=0.404; p>0.05) varyansların gelir düzeyinde homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi tercih edilmiştir. Buna göre gelir düzeyi 6001-8000 olan ailelerin çocuklarının sosyal yetkinlik puanları (\bar{X} =29.75), 1000-2500 olan ailelerin çocuklarının sosyal yetkinlik puanlarından (\bar{X} =29.55) yüksektir denilebilir.

Çocukların kızgınlık-saldırganlık alt boyutundan aldıkları puanların [F=0.915; p>.05] gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anksiyete- içe dönüklük alt boyutundan elde edilen puanlar [F=4.446; p<.05] ise ailenin gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Anksiyete- içedönüklük alt

boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.851$; $p>0.05$) varyansların gelir düzeyinde homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi tercih edilmiştir. Tukey posthoc testi sonucunda gelir düzeyi 1000-2500 ve 8001 ve üzeri olan ailelerin çocuklarının anksiyete içe dönüklük puanlarının benzer olduğu; gelir düzeyi 6001-8000 olan ailelerin çocuklarının anksiyete içedönüklük puanlarının ($\bar{X}=17.51$) ise bu iki gruptan ($\bar{X}=15.68$; $\bar{X}=15.61$) yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete- içedönüklük puanlarının “Aile tipi” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. SYDD-30 Ölçeği Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçedönüklük Alt Boyutlarının Aile Tipi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin T testi Sonuçları

SYDD-30	Aile tipi	N	\bar{X}	Ss	t	p
Sosyal yetkinlik	Çekirdek aile	291	29.87	4.77	1.469	0.143
	Geniş aile	50	28.78	5.25		
Kızgınlık-saldırganlık	Çekirdek aile	291	19.31	4.59	0.687	0.492
	Geniş aile	50	19.80	5.27		
Anksiyete- içe dönüklük	Çekirdek aile	291	16.42	3.80	0.223	0.824
	Geniş aile	49	16.55	4.41		

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik [$p=0.143$, $p>.05$], kızgınlık-saldırganlık [$p=0.492$, $p>.05$] ve anksiyete- içedönüklük

[$p=0.824$, $p>.05$] puanlarının çocuğun sahip olduğu ailenin geniş aile veya çekirdek aile olması durumuna göre farklılık göstermediği söylenebilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

- “48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin sosyal problem çözme becerileri (probleme olumlu yönelim, probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme, dikkatsiz tarz ve kaçınan tarz alt boyutları) yaşlarına, eğitim durumlarına, mesleklerine, sosyoekonomik durumlarına, sahip oldukları çocuk sayısına ve içinde buldukları aile yapısına göre farklılaşmakta mıdır? alt problemine ilişkin bulgular şu şekildedir:
- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz alt boyutlarında sosyal problem çözme puanlarının “Çocuk sayısı” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPC, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Fark Analizi

SPÇE-KF	Çocuk sayısı	N	\bar{X}	Ss	F	p
Probleme olumlu yönelim	1	76	13.24	3.23	0.645	0.631
	2	155	13.33	3.97		
	3	74	12.55	4.19		
	4	25	12.80	4.08		
	5	11	12.36	5.03		
Rasyonel problem çözme	1	76	14.08	3.19	1.038	0.388
	2	155	13.66	3.87		
	3	74	12.99	4.41		
	4	25	12.72	4.44		
	5	11	13.64	4.46		
Probleme olumsuz yönelim	1	76	7.38	3.54	0.388	0.817
	2	155	7.35	3.98		
	3	74	7.55	3.31		

	4	25	7.68	3.17		
	5	11	8.73	5.66		
	1	76	5.79	3.17		
	2	155	6.17	3.62		
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	3	74	5.58	3.39		
	4	25	7.60	4.97	1.724	0.144
	5	11	6.73	3.29		
	1	76	4.28 ^b	3.63		
	2	155	5.66 ^a	3.90		
Kaçınan tarz	3	74	5.01 ^{ab}	3.61		
	4	25	6.04 ^{ab}	5.04	2.622	0.035
	5	11	7.45 ^{ab}	7.53		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre SPÇE-KF Ölçeğinin Probleme olumlu yönelim [$p=0.631$, $p>.05$], Rasyonel problem çözme [$p=0.388$, $p>.05$], Probleme olumsuz yönelim [$p=0.817$, $p>.05$], Dikkatsiz/Dürtüsel tarz [$p=0.144$, $p>.05$], alt boyutlarından aldıkları puanların farklılaşmadığı görülmektedir. Kaçınan tarz alt boyutu puanları ise [$F=2.622$; $p<.05$], sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Kaçınan tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.001$; $p<0.05$) varyansların çocuk sayısı değişkeninde homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tamhane testi tercih edilmiştir. Buna göre çocuk sayısı iki olan ebeveynlerin “Kaçınan tarz” alt boyutundan elde edilen puanlar ($\bar{X}=5.66$) tek çocuklu ebeveynlerin “Kaçınan tarz” alt boyutundan elde edilen puanlardan ($\bar{X}=4.28$) daha yüksektir. Çocuk sayısı 3,4,5 olan ebeveynlerin “Kaçınan tarz” alt boyutundan elde edilen puanlar ise benzerlik göstermektedir.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz alt boyutlarında sosyal problem çözme puanlarının “Annenin yaşı” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarının Annenin Yaşı Değişkenine Göre Fark Analizi

SPÇE-KF	Annenin yaşı	N	\bar{X}	Ss	F	p
Probleme olumlu yönelim	21-30 arası	113	13.10 ^a	4.03	4.754	0.009
	31-40 arası	177	13.48 ^a	3.42		
	40 yaş ve üzeri	51	11.59 ^b	4.84		
Rasyonel problem çözme	21-30 arası	113	13.19 ^a	3.91	9.923	0.001
	31-40 arası	177	14.29 ^b	3.45		
	40 yaş ve üzeri	51	11.69 ^c	4.75		
Probleme olumsuz yönelim	21-30 arası	113	7.40	3.85	0.517	0.597
	31-40 arası	177	7.37	3.54		
	40 yaş ve üzeri	51	7.96	4.21		
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	21-30 arası	113	6.80 ^a	3.21	3.952	0.020
	31-40 arası	177	5.59 ^b	3.75		
	40 yaş ve üzeri	51	6.20 ^b	3.66		
Kaçınan tarz	21-30 arası	113	5.57 ^{ab}	4.02	6.445	0.002
	31-40 arası	177	4.67 ^a	3.66		
	40 yaş ve üzeri	51	6.88 ^b	5.00		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde annenin yaşına göre ebeveynlerin SPÇE-KF Ölçeğinin Probleme olumlu yönelim [F=4.754; p<.05], alt boyutundan aldıkları puanların farklılaştığı ve Probleme olumsuz yönelim [p=0.597, p>.05] alt boyutundan aldıkları puanların farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre 21-30 (\bar{X} =13.10) ve 31-40 (\bar{X} =13.48) yaşlarındaki annelerin probleme olumlu yönelim puanları benzemekle

beraber bu puanlar 40 yaş ve üzeri annelerin probleme olumlu yönelim puanlarından ($\bar{X}=11.59$) yüksektir.

Rasyonel problem çözme [$F=9.923$; $p<.05$], Dikkatsiz/Dürtüsel tarz [$F=3.952$; $p<.05$], Kaçınan tarz alt boyutu puanları ise [$F=6.445$; $p<.05$], anne yaşına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Dikkatsiz/dürtüsel tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.377$; $p>0.05$) ve kaçınan tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.155$; $p>0.05$) varyansların yaş gruplarında homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi tercih edilmiştir. Probleme olumlu yönelim ve rasyonel problem çözme alt boyutları için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.001, p=0.004; p<0.05$) varyansların yaş gruplarında homojen dağılım göstermediği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tamhane testi tercih edilmiştir.

Buna göre yaşları 31-40 arasında olan annelerin Rasyonel problem çözme becerileri puanları ($\bar{X}=14.29$) yaşları 21-30 olan annelerin puanlarından ($\bar{X}=13.19$); yaşları 21-30 olan annelerin puanları ise 40 yaş ve üzeri annelerin puanlarından ($\bar{X}=11.69$) anlamlı olarak yüksektir.

Dikkatsiz/Dürtüsel tarz alt boyutu puanları [$F=3.952$; $p<.05$], ise annenin yaşına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Tablo incelendiğinde yaşları 31-40 ($\bar{X}=5.59$) ve 40 yaş ve üzeri ($\bar{X}=6.20$) olan ebeveynlerin puanlarının benzerlik gösterdiği 21-30 yaşlarındaki ebeveynlerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanlarının ise ($\bar{X}=6.80$) 31-40 ve 40 yaş ve üzeri ebeveynlerin puanlarından yüksek olduğu söylenebilir. Buna göre yaşları küçük olan annelerin problem çözmelerinin daha dikkatsiz ve dürtüsel olduğu söylenebilir.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz alt boyutlarında sosyal problem çözme puanlarının “Babanın yaşı” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarının Babanın Yaşı Değişkenine Göre Fark Analizi

SPÇE-KF	Babanın yaşı	N	\bar{X}	Ss	F	p
Probleme olumlu yönelim	21-30 arası	56	13.84	3.54	2.238	0.108
	31-40 arası	184	13.15	3.72		
	40 yaş ve üzeri	101	12.50	4.36		
Rasyonel problem çözme	21-30 arası	56	13.64	3.82	0.637	0.529
	31-40 arası	184	13.71	3.71		
	40 yaş ve üzeri	101	13.17	4.34		
Probleme olumsuz yönelim	21-30 arası	56	7.68	3.73	1.464	0.233
	31-40 arası	184	7.16	3.57		
	40 yaş ve üzeri	101	7.92	4.03		
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	21-30 arası	56	7.68 ^a	3.73	4.096	0.017
	31-40 arası	184	7.16 ^b	3.57		
	40 yaş ve üzeri	101	7.92 ^{ab}	4.03		
Kaçınan tarz	21-30 arası	56	7.29 ^{ab}	3.28	6.862	0.001
	31-40 arası	184	5.73 ^a	3.50		
	40 yaş ve üzeri	101	6.06 ^b	3.83		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde ebeveynlerin SPÇE-KF Ölçeğinin probleme olumlu yönelim [F=2.238, p>.05], rasyonel problem çözme [F=0.637, p>.05], probleme olumsuz yönelim [F=1.464, p>.05], alt boyutlarından aldıkları puanların babanın yaşına göre farklılaşmadığı görülmektedir. Ebeveynlerin dikkatsiz/dürtüsel tarz [F=4.096, p<.05] ve kaçınan tarz [F=6.862, p<.05] alt boyutlarından aldıkları puanlar ise babanın yaşı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Dikkatsiz/Dürtüsel tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda (p=0.811; p>0.05) ve Kaçınan

tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.100$; $p>0.05$) varyansların yaş gruplarında homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi tercih edilmiştir. Buna göre yaşları 21-30 arası olan babaların “dikkatsiz/dürtüsel tarz” alt boyutundan elde edilen puanlar ($\bar{X}=7.68$), yaşları 31-40 arası olan babaların ($\bar{X}=7.16$), puanlarından daha yüksektir ve 40 yaş ve üzerindeki babaların dikkatsiz/dürtüsel tarz alt boyutundan elde edilen puanlar ($\bar{X}=7.92$), ise yaşları 21-30 ve 31-40 olan babaların puanlarıyla benzerlik göstermektedir.

Kaçınan tarz alt boyutunda ise 40 yaş ve üzerindeki babalardan elde edilen puanlar ($\bar{X}=6.06$), yaşları 31-40 arası olan babaların ($\bar{X}=5.73$) puanlarından daha yüksektir. Yaşları 21-30 arası olan babaların ($\bar{X}=7.29$) kaçınan tarz alt boyutundan elde edilen puanlar ise yaşları 40 yaş ve üzeri ve 31-40 olan babaların puanlarıyla benzerlik göstermektedir.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz alt boyutlarında sosyal problem çözme puanlarının “Annenin eğitim durumu” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarının Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Fark Analizi

SPÇE-KF	Annenin eğitim durumu	N	\bar{X}	Ss	F	p
Probleme olumlu yönelim	İlkokul	40	12.45	4.55	1.835	0.106
	Ortaokul	52	12.46	4.37		
	Lise	81	12.53	4.44		
	Önlisans	31	13.06	4.13		
	Lisans	113	13.90	2.98		
	Lisansüstü	24	13.33	2.79		
Rasyonel problem çözme	İlkokul	40	12.98 ^{ab}	5.22	3.102	0.009
	Ortaokul	52	12.77 ^a	3.70		

	Lise	81	12.94 ^a	4.53		
	Önlisans	31	12.77 ^{ab}	4.11		
	Lisans	113	14.64 ^b	2.73		
	Lisansüstü	24	13.96 ^{ab}	3.28		
	İlkokul	40	7.63	3.57		
	Ortaokul	52	7.87	3.96		
Probleme olumsuz yönelim	Lise	81	7.23	4.00	1.667	0.142
	Önlisans	31	5.90	3.59		
	Lisans	113	7.62	3.64		
	Lisansüstü	24	8.46	2.93		
	İlkokul	40	7.43 ^a	3.81		
	Ortaokul	52	7.31 ^a	3.88		
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	Lise	81	5.63 ^{ab}	3.44	4.396	0.001
	Önlisans	31	5.97 ^{ab}	3.57		
	Lisans	113	5.21 ^b	3.22		
	Lisansüstü	24	6.96 ^{ab}	3.65		
	İlkokul	40	6.73 ^{ab}	5.47		
	Ortaokul	52	6.90 ^a	3.53		
Kaçınan tarz	Lise	81	5.16 ^{ab}	3.98	4.032	0.001
	Önlisans	31	4.71 ^{ab}	3.63		
	Lisans	113	4.46 ^b	3.56		
	Lisansüstü	24	4.58 ^{ab}	4.27		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde ebeveynlerin SPÇE-KF ölçeğinin probleme olumlu yönelim [F=1.835, p>.05], probleme olumsuz yönelim [F=1.667, p>.05] alt boyutlarından aldıkları puanların annenin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı görülmektedir. Ebeveynlerin rasyonel problem çözme [F=3.102, p<.05], dikkatsiz/dürtüsel tarz [F=4.396, p<.05] ve kaçınan tarz [F=4.032, p<.05] alt boyutlarından aldıkları puanlar ise annenin eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Rasyonel problem çözme alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda (p=0.001; p<0.05) ve Kaçınan tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda (p=0.027; p<0.05) varyansların eğitim durumunda homojen

dağılım göstermediği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tamhane testi, dikkatsiz/dürtüsel tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.662$; $p>0.05$) varyansların eğitim durumunda homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Buna göre eğitim durumu ortaokul olan annelerin “kaçınan tarz” alt boyutundan elde edilen puanları ($\bar{X}=6.90$), eğitim durumu lisans olan annelerin ($\bar{X}=4.46$) puanlarından daha yüksektir. Eğitim durumu ilkokul, lise, önlisans ve lisans üstü olan annelerin kaçınan tarz alt boyutundan elde edilen puanlar benzerlik göstermektedir. Eğitim durumu ortaokul olan annelerin “rasyonel problem çözme” alt boyutundan elde edilen puanları ($\bar{X}=12.77$), eğitim durumu lisans olan annelerin ($\bar{X}=14.64$) puanlarından daha düşüktür, Benzer şekilde eğitim durumu lise olan annelerin rasyonel problem çözme puanları da ($\bar{X}=12.94$) lisans düzeyindeki annelerin puanlarından düşüktür.. Eğitim durumu ortaokul olan annelerin “dikkatsiz/dürtüsel tarz” alt boyutundan elde edilen puanlar ($\bar{X}=7.31$), eğitim durumu lisans olan annelerin ($\bar{X}=5.21$), puanlarından daha yüksektir. Kaçınan tarz alt boyutunda ise ilkokul, lise, önlisans ve lisansüstü eğitim düzeyinde annelerin puanları benzerlik göstermektedir. Ortaokul düzeyinde eğitime sahip annelerin puanları ($\bar{X}=6.90$), lisans düzeyinde eğitime sahip annelerin puanlarından yüksektir.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz alt boyutlarında sosyal problem çözme puanlarının “Babanın eğitim durumu” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarının Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Fark Analizi

SPÇE-KF	Babanın eğitim durumu	N	\bar{X}	Ss	F	p
Probleme olumlu yönelim	İlkokul	25	12.12	4.60	1.734	0.126
	Ortaokul	45	14.16	4.26		
	Lise	76	12.43	4.50		
	Önlisans	38	12.95	3.14		

	Lisans	123	13.43	3.57		
	Lisansüstü	34	12.59	3.05		
	İlkokul	25	12.24	4.48		
	Ortaokul	45	13.87	4.22		
Rasyonel problem çözme	Lise	76	13.14	4.65	1.558	0.171
	Önlisans	38	12.82	3.39		
	Lisans	123	14.11	3.37		
	Lisansüstü	34	13.68	3.51		
	İlkokul	25	8.68	3.82		
	Ortaokul	45	7.71	2.71		
Probleme olumsuz yönelim	Lise	76	6.74	4.11	1.879	0.097
	Önlisans	38	6.63	3.69		
	Lisans	123	7.63	3.65		
	Lisansüstü	34	8.24	4.13		
	İlkokul	25	7.24 ^{ab}	4.14		
	Ortaokul	45	7.76 ^a	4.52		
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	Lise	76	6.21 ^{ab}	3.06	3.851	0.002
	Önlisans	38	5.79 ^{ab}	3.40		
	Lisans	123	5.31 ^b	3.33		
	Lisansüstü	34	5.85 ^{ab}	3.35		
	İlkokul	25	7.36 ^a	4.27		
	Ortaokul	45	6.73 ^a	3.51		
Kaçman tarz	Lise	76	4.96 ^{ab}	4.61	3.372	0.006
	Önlisans	38	4.92 ^{ab}	3.86		
	Lisans	123	4.63 ^b	3.48		
	Lisansüstü	34	5.47 ^{ab}	4.79		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde babanın eğitim durumuna göre SPÇE-KF ölçeğinin probleme olumlu yönelim [$F=1.734$, $p>.05$], rasyonel problem çözme [$F=1.558$, $p>.05$], probleme olumsuz yönelim [$F=1.879$, $p>.05$], alt boyutlarından aldıkları puanların farklılaşmadığı görülmektedir. Ebeveynlerin dikkatsiz/dürtüsel tarz [$F=3.851$, $p<.05$] ve kaçman tarz [$F=3.372$, $p<.05$] alt boyutlarından aldıkları puanlar babanın eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Dikkatsiz/Dürtüsel tarz

alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.011$; $p<0.05$) varyansların eğitim durumunda homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tamhane testi, Kaçınan tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.132$; $p>0.05$) varyansların eğitim durumunda homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Buna göre eğitim durumu ortaokul olan babaların “dikkatsiz/dürtüsel tarz” alt boyutundan elde edilen puanlar ($\bar{X}=7.76$), eğitim durumu lisans olan babaların ($\bar{X}=5.31$), puanlarından daha yüksektir ve eğitim durumu ilkökul, lise, önlisans ve lisans üstü olan babaların dikkatsiz/dürtüsel tarz alt boyutundan elde edilen puanlar benzerlik göstermektedir. Kaçınan tarz alt boyutunda eğitim durumu ilkökul olan babaların puanları ($\bar{X}=7.36$) ve eğitim durumu ortaokul ($\bar{X}=6.73$) olan babaların puanları benzerlik göstermekte olup bu puanlar eğitim durumu lisans olan babaların puanlarından ($\bar{X}=4.63$) daha yüksektir. Eğitim durumu lise, önlisans ve lisansüstü olan babaların kaçınan tarz alt boyutundan elde edilen puanlar benzerlik göstermektedir.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz alt boyutlarında sosyal problem çözme puanlarının “Annenin mesleği” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Fark Analizi

SPÇE-KF	Annenin mesleği	N	\bar{X}	Ss	F	p
Probleme olumlu yönelim	A	201	12,69	4,35	2.215	0.086
	B	115	13,42	2,99		
	C	14	14,36	3,25		
	D	11	14,82	3,71		
Rasyonel problem çözme	A	201	13.06 ^a	4.29	3.219	0.023
	B	115	14.06 ^{ab}	3.10		
	C	14	14.21 ^{ab}	3.38		
	D	11	15.91 ^b	3.94		

Probleme olumsuz yönelim	A	201	7.36	3.87	0.968	0.408
	B	115	7.84	3.40		
	C	14	6.93	4.21		
	D	11	6.18	4.19		
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	A	201	6.45	3.70	1.926	0.125
	B	115	5.57	3.37		
	C	14	6.00	3.92		
	D	11	4.82	3.16		
Kaçınan tarz	A	201	5.87 ^a	4.28	4.241	0.006
	B	115	4.72 ^{ab}	3.41		
	C	14	3.86 ^{ab}	5.04		
	D	11	2.73 ^b	3.17		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir. (A Anne: Ev hanımı, İşçi, A Baba: Serbest meslek, İşçi, çiftçi; B anne-baba: Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire; C anne-baba: Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen; D anne-baba: Diğer)

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde SPÇE-KF Ölçeğinin Probleme olumlu yönelim [F=2.215, p>.05], probleme olumsuz yönelim [F=0.968, p>.05], Dikkatsiz Dürtüsel tarz [F=1.926, p>.05], alt boyutlarından elde edilen puanların annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir.

Rasyonel problem çözme [F=3.219, p>.05], ve Kaçınan tarz [F=4.241, p>.05], alt boyutlarından elde edilen puanların ise annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği söylenebilir. Rasyonel problem çözme alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda (p=0.002; p<0.05) varyansların meslek gruplarında homojen dağılım göstermediği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tamhane testi, Kaçınan tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda (p=0.089; p>0.05) varyansların meslek gruplarında homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Buna göre anne mesleği “Diğer” meslek grubu olan ebeveynlerin rasyonel problem çözme alt boyutundan elde edilen puanların (\bar{X} =15.91) (p<0.5), anne mesleği “Ev hanımı” olan ebeveynlerden elde edilen puanlardan (\bar{X} =13.06) (p<0.5) anlamlı olarak yüksek olduğu söylenebilir.

Annelerin araştırmada B grubu olarak yer alan meslek gruplarına dahil olması durumunda (Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire) ebeveynlerin

($\bar{X}=14.06$) rasyonel problem çözme alt boyutundan elde edilen puanların, annelerin C grubu (Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen) mesleklerinde yer alması durumunda ebeveynlerin rasyonel problem çözme alt boyutundan elde edilen puanlarla ($\bar{X}=14.21$) benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tabloda yer alan analiz sonuçları incelendiğinde anne mesleği “Ev hanımı” olan ebeveynlerden elde edilen puanların ($\bar{X}=5.87$) ($p<0.5$), anne mesleği “Diğer” meslek grubu olan ebeveynlerin kaçınan tarz alt boyutundan elde edilen puanlardan ($\bar{X}=2.73$) ($p<0.5$) anlamlı olarak yüksek olduğu söylenebilir. Annelerin araştırmada B grubu olarak yer alan meslek gruplarına dahil olması durumunda (Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire) ebeveynlerin ($\bar{X}=4.72$) kaçınan tarz alt boyutundan elde edilen puanların, annelerin C grubu (Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen) mesleklerinde yer alması durumunda ebeveynlerin rasyonel problem çözme alt boyutundan elde edilen puanlarla ($\bar{X}=3.86$) benzerlik gösterdiği söylenebilir.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz alt boyutlarında sosyal problem çözme puanlarının “Babanın mesleği” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Fark Analizi

SPÇE-KF	Babanın mesleği	N	\bar{X}	Ss	F	p
Probleme olumlu yönelim	A	124	12.78	4.12	0.556	0.644
	B	120	13.24	3.53		
	C	36	12.86	3.47		
	D	61	13.48	4.46		
Rasyonel problem çözme	A	124	13.08	4.06	1.122	0.340
	B	120	13.92	3.66		
	C	36	13.33	3.73		
	D	61	13.88	4.24		
	A	124	7.06	3.71	0.874	0.455

Probleme olumsuz yönelim	B	120	7.70	3.76		
	C	36	8.00	4.08		
	D	61	7.50	3.60		
	A	124	7.00 ^a	3.67		
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	B	120	5.18 ^b	3.33	5.455	0.001
	C	36	6.17 ^{ab}	3.63		
	D	61	5.95 ^{ab}	3.60		
	A	124	6.06	4.71		
Kaçınan tarz	B	120	4.85	3.69	2.600	0.052
	C	36	5.31	4.21		
	D	61	4.57	2.98		
	A	124	6.06	4.71		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir. (A Anne: Ev hanımı, İşçi, A Baba: Serbest meslek, İşçi, çiftçi; B anne-baba: Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire; C anne-baba: Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen; D anne-baba: Diğer)

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde SPÇE-KF Ölçeğinin Probleme olumlu yönelim [F=0.556, p>.05], Rasyonel problem çözme [F=1.122, p>.05], Probleme olumsuz yönelim [F=0.874, p>.05] ve Kaçınan tarz [F=2.600, p>.05] alt boyutlarından elde edilen puanların babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir.

Dikkatsiz/dürtüsel tarz [F=5.455, p<.05] alt boyutlarından elde edilen puanların ise babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği söylenebilir. Dikkatsiz dürtüsel tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda (p=0.847; p>0.05) varyansların meslek gruplarında homojen dağılım gösterdiği görülerek farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Tabloya göre baba mesleği “Serbest meslek, İşçi” olan ebeveynlerin Dikkatsiz/Dürtüsel tarz alt boyutundan elde edilen puanların ($\bar{X}=7.00$), baba mesleği “Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire” olan ebeveynlerden elde edilen puanlardan ($\bar{X}=5.18$) anlamlı olarak yüksek olduğu görülmektedir.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz

alt boyutlarında sosyal problem çözme puanlarının “Gelir düzeyi” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 24’te gösterilmiştir.

Tablo 24. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Fark Analizi

SPÇE-KF	Gelir düzeyi	N	\bar{X}	Ss	F	p
Probleme olumlu yönelim	1000-2500	82	13.18	4.57	1.780	0.151
	2501-6000	128	12.48	4.02		
	6001-8000	55	13.40	3.59		
	8001 üzeri	76	13.70	2.97		
Rasyonel problem çözme	1000-2500	82	13.65 ^{ab}	4.23	3.393	0.018
	2501-6000	128	12.77 ^b	4.06		
	6001-8000	55	13.78 ^{ab}	3.97		
	8001 üzeri	76	14.53 ^a	3.01		
Probleme olumsuz yönelim	1000-2500	82	7.68	4.04	0.603	0.614
	2501-6000	128	7.13	3.45		
	6001-8000	55	7.78	3.90		
	8001 üzeri	76	7.59	3.80		
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	1000-2500	82	7.28 ^a	4.03	6.731	0.001
	2501-6000	128	6.15 ^a	3.28		
	6001-8000	55	5.95 ^{ab}	3.42		
	8001 üzeri	76	4.78 ^b	3.35		
Kaçıman tarz	1000-2500	82	6.46 ^a	4.71	4.709	0.003
	2501-6000	128	5.38 ^{ab}	3.71		
	6001-8000	55	5.04 ^{ab}	3.81		
	8001 ve üzeri	76	4.09 ^b	3.78		

Aynı sütunda yer alan aynı harfler gruplar arası benzerliği, farklı harfler farklılığı ifade etmektedir.

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde Gelir düzeyi değişkenlerine göre SPÇE-KF Ölçeğinin Probleme olumlu yönelim [F=1.780, p>.05], Probleme olumsuz yönelim [F=0.603, p>.05], alt boyutlarından aldıkları puanların farklılaşmadığı görülmektedir.

Gelir düzeylerinin rasyonel problem çözüme [$F=3.398$, $p>.05$], dikkatsiz/dürtüsel tarz [$F=6.731$, $p<.05$] ve kaçınan tarz [$F=4.709$, $p<.05$] alt boyutlarından aldıkları puanlar gelir düzeyi fark analizine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Rasyonel problem çözüme alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.016$; $p<0.05$) varyansların gelir düzeyi değişkenine göre homojen dağılım gösterdiği görüldüğü için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tamhane testi, dikkatsiz/dürtüsel tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.237$; $p>0.05$) ve kaçınan tarz alt boyutu için yapılan varyans homojenlik testi sonucunda ($p=0.276$; $p>0.05$) varyansların gelir düzeyi değişkenine göre homojen dağılım gösterdiği görüldüğü için farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Buna göre gelir düzeyi 8001 ve üzeri olan aileler “rasyonel problem çözüme” alt boyutundan elde edilen puanlar ($\bar{X}=14.53$), gelir düzeyi 2501-6000 olan ailelerin puanlarından ($\bar{X}=12.77$) daha yüksektir. Gelir düzeyleri 1000-2500 ve 6001-8000 olan ailelerin puanları benzerlik göstermektedir. Gelir düzeyi 1000-2500 olan ebeveynlerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanları ($\bar{X}=7.28$), gelir düzeyi 8001 ve üzeri olan ebeveynlerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanlarından ($\bar{X}=4.78$) yüksektir. Benzer bir sonuç kaçınan tarz alt boyutu için de söylenebilir. Gelir düzeyi 1000-2500 olan ebeveynlerin kaçınan tarz puanları ($\bar{X}=6.46$), gelir düzeyi 8001 ve üzeri olan ebeveynlerin kaçınan tarz puanlarından ($\bar{X}=4.09$) yüksektir.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözüme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz/dürtüsel tarz, kaçınan tarz alt boyutlarında sosyal problem çözüme puanlarının “Aile tipi” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 25’te gösterilmiştir.

Tablo 25. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarından elde edilen puanların Aile Tipi Değişkenine Göre Fark Analizi

SPÇE-KF	Aile tipi	N	\bar{X}	Ss	t	p
Probleme olumlu yönelim	Çekirdek aile	291	13.15	3.83	0.883	0.378
	Geniş aile	50	12.62	4.35		
Rasyonel problem çözüme	Çekirdek aile	291	13.74	3.83	2.351	0.019
	Geniş aile	50	12.34	4.27		
Probleme olumsuz yönelim	Çekirdek aile	291	7.38	3.71	1.004	0.316

	Geniş aile	50	7.96	3.92		
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	Çekirdek aile	291	5.84	3.55	3.097	0.002
	Geniş aile	50	7.52	3.60		
Kaçınan tarz	Çekirdek aile	291	4.91	3.76	4.331	0.001
	Geniş aile	50	7.54	5.01		

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde Aile tipi değişkenlerine göre SPÇE-KF Ölçeğinin Probleme olumlu yönelim [$t=0.883$, $p>.05$], Probleme olumsuz yönelim [$t=2.351$, $p>.05$], Rasyonel problem çözme [$t=1.004$, $p>.05$] alt boyutlarından aldıkları puanların farklılaşmadığı görülmektedir. Aile tipi değişkenin Dikkatsiz/Dürtüsel tarz [$t=3.097$, $p<.05$] ve Kaçınan tarz [$t=4.331$, $p<.05$] alt boyutlarından aldıkları puanlar aile tipi fark analizine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Buna göre geniş ailesi olan ebeveynlerin “Dikkatsiz/Dürtüsel tarz” alt boyutundan elde edilen puanlar ($\bar{X}=7.52$), çekirdek ailesi olan ebeveynlerin ($\bar{X}=5.84$) puanlarından daha yüksektir. Geniş ailesi olan ebeveynlerin “Kaçınan tarz” alt boyutundan elde edilen puanlar ($\bar{X}=5.01$), çekirdek ailesi olan ebeveynlerin ($\bar{X}=3.76$) puanlarından daha yüksektir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

- *48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanları ile ebeveynlerin sosyal problem çözme (probleme olumlu yönelim, probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme, dikkatsiz tarz ve kaçınan tarz) alt boyutlarına ait puanları arasında ilişki bulunmakta mıdır?* alt problemine ilişkin bulgular şu şekildedir:
- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik becerilerinin ve davranış sorunlarının bu çocukların ebeveynlerinin sosyal problem çözme becerileri ile ilişkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon testi sonuçları Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26. SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Puanları ile Çocukların SYDD-30 Ölçeği Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete İçedönüklük Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi

Ölçekler	Sosyal yetkinlik	Kızgınlık-saldırganlık	Anksiyete-içe dönüklük
Probleme olumlu yönelim	-0.009	0.413**	-0.250**
Rasyonel problem çözme	-0.013	0.434**	-0.243
Probleme olumsuz yönelim	0.179**	-0.112*	0.222*
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	0.100	-0.150*	0.160**
Kaçınan tarz	0.127*	-0.248	0.322**

*** $p < 0.001$, ** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde ebeveynlerin Probleme olumlu yönelimleri ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki görülmektedir. Fakat bu ilişki istatistiki olarak anlamlı değildir. Ebeveynlerin probleme olumlu yönelimleri ile çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki görülmektedir. Ebeveynlerin probleme olumlu yönelimleri ile çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin rasyonel problem çözmeleri ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasında istatistiki olarak anlamlılık göstermeyen negatif yönde zayıf bir ilişki; çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında pozitif yönde orta düzey bir ilişki; çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında istatistiki olarak anlamlılık göstermeyen negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin probleme olumsuz yönelimleri ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin dikkatsiz/dürtüsel problem çözme tarzları ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasında istatistiki olarak anlamlılık göstermeyen pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin kaçınan tarz sosyal problem çözmeleri ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında istatistiki olarak anlamlılık göstermeyen negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya dair tanımlayıcı istatistikler tablo 27 de gösterilmiştir.

Tablo 27. Tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	\bar{X}	SS	Minimum	Maximum
Kızgınlık ve saldırganlık	19.38	4.69	10.00	40.00
Sosyal yetkinlik	29.71	4.85	10.00	40.00
Anksiyete içe dönüklük	16.44	3.88	10.00	32.00
Probleme olumlu yönelim	13.07	3.90	0.00	20.00
Rasyonel problem çözme	13.54	3.92	0.00	20.00
Probleme olumsuz yönelim	7.47	3.74	0.00	19.00
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	6.08	3.60	0.00	20.00
Kaçınan tarz	5.30	4.07	0.00	20.00
SPCE-KF toplam	67.76	12.94	23.00	97.00

Tablo incelendiğinde kızgınlık-saldırganlık alt ölçeğinden alınan en düşük puanın 10, en yüksek puanın 40, aritmetik ortalamanın $\bar{X} = 19.38$ (Ss= 4.69) olduğu ,Sosyal yetkinlik alt ölçeğinden alınan en düşük puanın 10, en yüksek puanın 40, aritmetik

ortalamanın $\bar{X} = 29.71$ ($Ss = 4.85$) olduğu, Anksiyete içedönüklük alt ölçeğinden alınan en düşük puanın 10, en yüksek puanın 32, aritmetik ortalamanın $\bar{X} = 16.44$ ($Ss = 3.88$) olduğu görülmektedir.

SPÇE-KF ölçeği POY alt boyutundan alınan puanların ise en düşük 0, en yüksek 20, aritmetik ortalamanın $\bar{X} = 13.07$ ($Ss = 3.90$) olduğu, RPÇ alt boyutundan alınan puanların ise en düşük 0, en yüksek 20, aritmetik ortalamanın $\bar{X} = 13.54$ ($Ss = 3.92$) olduğu, POSY alt boyutundan alınan puanların ise en düşük 0, en yüksek 19, aritmetik ortalamanın $\bar{X} = 7.47$ ($Ss = 3.74$) olduğu görülmektedir. DDT alt boyutundan alınan puanların ise en düşük 0, en yüksek 20, aritmetik ortalamanın $\bar{X} = 6.08$ ($Ss = 3.60$) olduğu görülmektedir. KT alt boyutundan alınan puanların ise en düşük 0, en yüksek 20, aritmetik ortalamanın $\bar{X} = 5.30$ ($Ss = 4.07$) olduğu görülmektedir.

SPÇE-KF ölçeğinin kendine ait formülü ile hesaplanan toplam puanın ise en düşük 23, en yüksek 97, aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 67.76$ ($Ss = 12.94$) olduğu görülmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan sosyal problem çözme becerisinin iyi düzeyde olduğunu; düşük puan ise sosyal problem çözme becerisinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu başlık altında araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak çıkarılan sonuçlar ile bu sonuçların alanyazındaki diğer çalışmalarla ilişkisi ve bu sonuçlara göre geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

“48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik becerilerinin ve davranış sorunlarının bu çocukların ebeveynlerinin sosyal problem çözme becerileri ile ilişkisinin varlığına dair yapılan bu çalışmanın sonuçları aşağıda belirtilmiştir.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-ıçedönüklük puanlarının cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası; ebeveyn yaşı, ebeveyn eğitim durumu, ebeveyn mesleği; aile sosyoekonomik durumu, aile yapısı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair sonuçlar şu şekildedir:

- Araştırmaya katılan kız çocuklarının erkek çocuklarına göre sosyal yetkinliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek çocuklarının ise kız çocuklarına göre daha kızgın-saldırgan olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akduman, Günindi ve Türkoğlu (2015) okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile davranış problemleri arasındaki ilişkiye dair yaptıkları çalışmada kız çocuklarının sosyal beceri puanlarının erkek çocuklara göre yüksek olduğu; erkek çocuklarının ise problem davranış puanlarının kız çocuklarına yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Seven'in (2007:480) araştırma sonucu ile de paralellik göstermektedir. Akdoğan, (2016), Chen ve Jiang, (2002), Çorapçı vd.,(2010) bulguları da bu yöndedir. Şendil (2010) ve Topaloğlu (2013)

cinsiyet değişkeninin saldırganlık üzerinde farklılaşmaya yol açmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu, bu araştırma sonuçları ile de farklılık göstermektedir.

- 48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete içe dönüklükleri sahip oldukları kardeş sayısına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özbey ve Alisinanoğlu (2009), Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) ve Tarkoçin (2014) de çocuklarda davranış problemlerinin kardeş sayısına göre farklılaşmadığını belirtmiştir. Bu araştırma sonuçları, kardeş sayısı değişkenine ait bulguyu destekler niteliktedir
- Çocukların sosyal yetkinlik; kızgınlık-saldırganlık; anksiyete-içedönüklük puanları doğum sıralarının 1,2,3 ve 4 olmasına göre farklılaşmamaktadır. Bu çalışmada doğum sırasının çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemlerine etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Özbey ve Alisinanoğlu (2009), İlk çocukların ikiz çocuklara göre, son çocukların da ikiz çocuklara göre daha az dışa yönelim problem davranış gösterdiğini belirtmiştir.
- Bu çalışma annenin yaşının 21-30,31-40,40 yaş ve üzeri olmasının çocukların sosyal yetkinliklerinde ve kızgınlık saldırganlıklarında farklılık oluşturmadığı sonucunu göstermiştir. Çocukların anksiyete-içe dönüklükleri ise annenin yaşının 21-30,31-40,40 yaş ve üzeri olmasına göre farklılık gösterdiğini sonucuna ulaşılmıştır buna göre 21-30 yaş aralığındaki annelerin çocuklarının anksiyete-içe dönüklükleri 40 yaş ve üzeri annelerin çocuklarının anksiyete-içe dönüklüklerinden düşüktür benzer şekilde 31-40 yaşlarındaki annelerin çocuklarının anksiyete-içe dönüklükleri 40 yaş ve üzeri annelerin çocuklarının anksiyete-içe dönüklüklerinden düşüktür. Bu bağlamda 40 yaş ve üzeri annelerin çocuklarının 40 yaş altı annelerin çocuklarından daha yüksek anksiyete ve içe dönüklük gösterdiğini sonucuna varılmıştır. Bu durum 40 yaş üstü annelerin çocuklarıyla aralarındaki yaş farkından dolayı çocukların seviyesine inememelerinden kaynaklanıyor olabilir. Annenin eğitim düzeyinin yükseldikçe çocuğun sosyal yetkinlik düzeyinin de yükseldiğini gösteren araştırmalar alanyazında mevcuttur(Gülay-Ogelman ve Çiftci-Topaloğlu,2014;Günindi,2008;Köse,2019;Uygun ve Kozikoğlu,2019).

- Bu çalışmada çocukların sosyal yetkinlik ve kızgınlık saldırganlık puanları baba yaşına göre farklılık göstermemiştir. Anksiyete içe dönüklük puanları ise babanın yaşının 21-30, 31-40, 40 yaş ve üzeri olmasına göre farklılaşma göstermiştir. 21-30 yaşlarındaki babaların çocuklarının anksiyete-içe dönüklükleri 40 yaş ve üzeri babaların anksiyete – içe dönüklüklerinden düşüktür. 31-40 yaş aralığındaki babaların çocukların anksiyete-içe dönüklükleri ise 21-30 ve 40 yaş ve üzeri babaların puanları ile benzerlik göstermektedir. Buna göre babanın yaşının 21-30 ve 40 yaş ve üzeri olmasının çocukların anksiyete-içe dönüklüklerin farklılaşmaya yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Alisinanoğlu ve Kesicioğlu(2010), Şahin(2019) Uysal ve Dinçer (2013) babaların eğitim düzeyi ve çocukların sosyal yetkinlikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.
- Bu araştırmanın sonucunda annenin eğitiminin ilkokul, ortaokul, lise, önlisans, lisans ve lisans üstü olmasının çocukların sosyal yetkinlik ve kızgınlık-saldırganlık puanlarında farklılaşmaya yol açmadığına ulaşılmıştır. Çocukların anksiyete-içe dönüklükleri annenin eğitim düzeyine göre farklılık göstermiştir. Buna göre lisans düzeyinde eğitim görmüş annelerin çocuklarının anksiyete-içe dönüklükleri lise düzeyinde eğitim görmüş annelerin çocuklarının anksiyete-içe dönüklüklerinden düşüktür. İlkokul, ortaokul, önlisans ve lisansüstü düzeyde eğitim görmüş annelerin çocuklarının anksiyete-içe dönüklük puanları benzerlik göstermektedir. Lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarının anksiyete-içedönüklükleri arasındaki bu fark eğitim düzeyinin çocukla kurulan iletişimi, çocuğa sunulabilecek nitelikli ortamı etkileyebildiği; annelerin kişisel gelişimini etkileyerek dolaylı yoldan çocuğa etki edebildiği şeklinde yorumlanabilir. Köse(2019), ebeveyni 35 yaşından büyük olan; annesi üniversite mezunu olan ve ebeveyni ile sıklıkla zaman geçiren çocukların sosyal yetkinlik puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğunu belirtmiştir.
- Çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içe dönüklüklerinin babanın eğitim durumuna göre farklılaşma olup olmadığını araştıran çalışmada çocukların sosyal yetkinliklerinin baba eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre ortaokul düzeyinde eğitim görmüş babaların çocuklarının sosyal yetkinlik puanları ilkokul düzeyinde eğitim

görmüş babaların çocuklarının puanlarından anlamlı olarak yüksek görülmüştür. Lise önlisans lisans ve lisansüstü eğitim düzeyindeki babaların çocuklarının sosyal yetkinlik puanlarının ise benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların Kızgınlık saldırganlık ve anksiyete-içe dönüklük puanları ise babanın eğitim durumuna göre farklılık göstermemiştir. Çocukların sosyal yetkinliklerinin baba eğitim durumuna göre farklılık göstermiş olması babaların eğitim seviyesine göre çocuk yetiştirme tarzlarının farklılaşabileceğinden kaynaklanıyor olabilir. Babaların çocukları ile geçirdiği zamanın ve bu zaman aralığının kalitesinin de eğitim seviyesine göre farklılaşmış olabileceği ve çocukların sosyal yetkinliklerinde farklılaşmaya yol açmış olabileceği söylenebilir.

- Çocukların anksiyete-içe dönüklük puanlarında annenin mesleğine göre farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre ev hanımı, işçi, annelerin çocuklarının anksiyete içe dönüklükler puanları, (Ev hanımı, İşçi, Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire, Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen meslek grupları hariç) diğer meslek grubuna dahil annelerin çocuklarının anksiyete içe dönüklük puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire meslek gruplarında ki annelerin çocuklarının anksiyete içe dönüklük puanları Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen meslek gruplarına dahil annelerin çocuklarının anksiyete-içe dönüklük puanları ile benzerlik göstermektedir. Bu bulgu Andı (2014) ün bulgularıyla örtüşmektedir. Andı(2014), annenin çalışma durumu değişkeninin sosyal yetkinlik davranışlarında farklılaşmaya yol açmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ev hanımı, işçi annelerin çocuklarının anksiyete içe dönüklük puanlarının yüksek olması ev hanımı annelerin işlerinin çok olmasından dolayı çocuklarına özel bir zaman aralığı oluşturamamalarından kaynaklanıyor olabilir. Nitekim çalışan bilinçli ebeveynler çalıştıklarından dolayı çocuklarına vakit ayıramadıklarını düşünerek onlar için özel bir zaman aralığı oluşturma çabasında olabilmektedirler.
- Araştırmanın sonucunda serbest meslek, işçi, çiftçi, memur, polis, TSK mensubu, öğretmen, hemşire, doktor, mühendis, mimar, akademisyen meslek gruplarında yer alan ve de bu meslekler haricinde diğer meslek gruplarına dahil olan babaların çocuklarının sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık, anksiyete-içedönüklük

puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Baba mesleğinin çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemlerinde farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Çocukların sosyal yetkinlik, davranış problemlerinde ailelerin gelir düzeyine göre farklılaşma olup olmadığını araştıran bu çalışmada gelir düzeyinin çocukların sosyal yetkinliklerinde ve anksiyete-içe dönüklüklerinde farklılaşmaya yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile gelir düzeyi 1000-2500 olan çocukların sosyal yetkinlik puanı aile gelir düzeyi 6001-8000 olan çocukların sosyal yetkinlik puanlarından anlamlı derecede düşüktür. Benzer şekilde aile gelir düzeyi 8001 ve üzeri olan çocukların sosyal yetkinlik puanı aile gelir düzeyi 6001-8000 olan çocukların sosyal yetkinlik puanlarından anlamlı derecede düşüktür. Aile gelir düzeyi 2501-6000 ve 8001 ve üzeri olan çocukların sosyal yetkinlikleri benzerlik göstermektedir. Gelir düzeyi 1000-2500 olan çocukların Anksiyete içe dönüklük puanları aile gelir düzeyi 6001-8000 olan çocukların anksiyete içe dönüklük puanlarından düşüktür. 8001 ve üzeri gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının anksiyete-içe dönüklük puanları gelir düzeyi 1000-2500 olan ailelerin çocuklarının puanları ile benzerlik göstermektedir. Buna göre düşük ve yüksek gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının daha az anksiyete-içe dönüklük gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Uygun ve Kozikoğlu (2019) aile gelir düzeyinin çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklükleri arasında anlamlı bir farklılaşmaya yol açmadığını belirtmiştir. Işıklar ve Bilgin (2015) ise aile gelir düzeyi yükseldikçe çocukların sosyal uyum düzeylerinin de yükseldiğini belirtmişlerdir.
- Bu araştırmada aile tipi çekirdek aile ve geniş aile olan çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içe dönüklük puanlarında anlamlı farklılaşma gözlemlenmemiştir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Ebeveynlerin sosyal problem çözme becerilerinin (probleme olumlu yönelim, probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme, dikkatsiz tarz ve kaçınan tarz alt boyutları) yaşlarına, eğitim durumlarına, mesleklerine, sosyoekonomik durumlarına,

sahip oldukları çocuk sayısına ve içinde buldukları aile yapısına göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair sonuçlar şu şekildedir:

- 48-66 Aylık Çocukların ebeveynlerinin SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT Alt Boyutlarından aldıkları puanların çocuk sayısına göre farklılaşma olup olmadığını araştıran bu çalışmada sosyal problem çözme ölçeği kaçınan tarz alt boyutunda çocuk sayısına göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre iki çocuklu ebeveynlerin kaçınan tarz alt boyutundan aldıkları puanlar tek çocuklu ebeveynlerin aldıkları puanlardan daha yüksektir. 3, 4, 5 sayıda çocuğa sahip ebeveynlerin kaçınan tarz puanlarının ise benzerlik gösterdiği görülmüştür. Probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim, dikkatsiz dürtüsel tarz alt boyutundan elde edilen puanlar ise ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşmamaktadır.
- 48-66 Aylık Çocukların ebeveynlerinin SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT alt boyutlarının annenin yaşı değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını araştıran bu çalışmada rasyonel problem çözme, dikkatsiz dürtüsel tarz ve kaçınan tarz alt boyutlarında annenin yaşına göre farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin sosyal problem çözmelerinin rasyonel problem çözme alt boyutu annenin yaşına göre farklılık göstermektedir. Buna göre 21-30 yaşındaki annelerin rasyonel problem çözme puanları 40 yaş ve üzeri annelerin puanlarından yüksektir. 31-40 yaşlarındaki annelerin rasyonel problem çözme puanları ise 21-30 yaşlarındaki annelerin rasyonel problem çözme puanlarından yüksektir. 31-40 yaşlarındaki annelerin sosyal problem çözmelerinin 21-30, 40 yaş ve üzeri annelerin sosyal problem çözmelerine göre daha rasyonel tarzda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- 31-40 ve 40 yaş ve üzeri annelerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanları benzerlik göstermekle beraber bu puanlar 21-30 yaşındaki annelerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanlarından düşüktür. Küçük yaştaki ebeveynlerin sosyal problem çözme becerilerinin daha dikkatsiz ve dürtüsel tarzda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- 40 yaş ve üzeri annelerin kaçınan tarz puanları 31-40 yaşlarındaki annelerin puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Yaşları 21-30 olan annelerin kaçınan

tarz puanları ise yaşları 31-40 ve 40 yaş üzeri olan annelerin puanlarıyla benzerlik göstermektedir. Buna göre 40 yaş ve üzeri annelerin sosyal problem çözmelerinin 40 yaş altındaki annelere göre daha kaçınan tarzda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- 48-66 Aylık Çocukların ebeveynlerinin SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT alt boyutlarının babanın yaşı değişkenine göre fark olup olmadığı incelendiğinde probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme ve probleme olumsuz yönelim alt boyutlarından aldıkları puanların babanın yaşına göre farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Dikkatsiz dürtüsel tarz ve kaçınan tarz alt boyutlarında ise babanın yaşına göre farklılaşma olduğu görülmüştür. Buna göre 21-30 yaşındaki babaların sosyal problem çözmelerinin, 31-40 yaşındaki babalara göre daha dikkatsiz dürtüsel tarzda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 40 yaş ve üzeri babaların dikkatsiz/dürtüsel tarz puanları ise 21-30 ve 31-40 yaşlarındaki babaların puanları ile benzerlik gösterdiği görülmüştür. 40 yaş ve üzeri babaların kaçınan tarz puanları 31-40 yaşındaki babaların kaçınan tarz puanlarından anlamlı derecede yüksektir. 21-30 yaşındaki babaların kaçınan tarz puanları ise diğer iki gruptaki babaların kaçınan tarz puanlarıyla benzerlik göstermektedir. Sonuç olarak 40 yaş ve üzeri babaların sosyal problem çözmelerinin diğer yaş grubundaki babaların sosyal problem çözmelerinden daha fazla kaçınan tarzda olduğu söylenebilir.
- 48-66 Aylık Çocukların ebeveynlerinin SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT alt boyutlarının annenin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını araştıran bu çalışmada probleme olumlu yönelim ve probleme olumsuz yönelim alt boyutlarında annenin eğitim durumuna göre farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul, önlisans ve lisans üstü eğitim düzeyine sahip rasyonel problem çözme puanları benzerlik göstermektedir. Ortaokul ve lise düzeyinde eğitime sahip annelerin puanları benzerlik göstermekle beraber bu puanlar lisans düzeyindeki annelerin rasyonel problem çözme puanlarından anlamlı derecede düşüktür. Buna göre lisans düzeyi eğitime sahip annelerin sosyal problem çözme becerilerinin daha rasyonel tarzda olduğu söylenebilir. İlkokul ve ortaokul düzeyinde eğitime sahip annelerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanları benzerlik göstermekle beraber bu puanlar lisans düzeyindeki annelerin

dikkatsiz/dürtüsel tarz puanlarından yüksektir. Lise, önlisans ve lisans üstü düzeyde annelerin dikkatsiz/dürtüsel tarz puanları ise benzerlik göstermektedir. Buna göre ilkokul ve ortaokul düzeyinde annelerin sosyal problem çözmelerin daha fazla dikkatsiz/dürtüsel tarzda olduğu söylenebilir.

Ortaokul düzeyinde eğitime sahip annelerin kaçınan tarz puanlarının lisans düzeyinde eğitime sahip annelerin puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul, lise, önlisans ve lisansüstü düzeyde eğitime sahip annelerin kaçınan tarz puanlarının ise birbirleriyle benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT alt boyutlarının babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını araştıran bu çalışmada probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, probleme olumsuz yönelim alt boyutlarından aldıkları puanların farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaokul düzeyinde eğitime sahip babaların dikkatsiz dürtüsel tarz puanlarının lisans düzeyinde eğitime sahip babaların dikkatsiz dürtüsel tarz puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul, lise, önlisans ve lisansüstü eğitime sahip babaların dikkatsiz/dürtüsel tarz puanları ise birbirleriyle benzerlik göstermektedir.

Eğitim düzeyi ilk okul ve ortaokul olan babaların kaçınan tarz puanlarının benzerlik gösterdiği ve bu puanların lisans düzeyinde eğitime sahip babaların kaçınan tarz puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lise, önlisans ve lisans üstü eğitime sahip babaların kaçınan tarz puanları ise benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT alt boyutlarının annenin mesleği değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını araştıran bu çalışmada; probleme olumlu yönelim, probleme olumsuz yönelim ve dikkatsiz/dürtüsel tarz alt boyutlarından aldıkları puanların annenin mesleğine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin rasyonel problem çözme ve kaçınan tarz puanları ise annenin mesleğine göre farklılaşmaktadır. (ev hanımı, işçi, memur, polis, TSK mensubu, öğretmen, hemşire, doktor, mühendis, mimar, akademisyen meslek grupları hariç) diğer meslek grubuna dahil annelerin rasyonel problem çözmelerinin ev hanımı, işçi meslek grubuna dahil annelere

göre rasyonel problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğu memur, polis, TSK mensubu, öğretmen, hemşire meslek grubuna dahil annelerin puanlarının doktor, mimar, akademisyen meslek gruplarına dahil annelerin puanlarıyla benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

(Ev hanımı, İşçi, Memur, Polis, TSK Mensubu, Öğretmen, Hemşire, Doktor, Mühendis, Mimar, Akademisyen meslek grupları hariç) diğer meslek grubuna dahil annelerin puanlarının kaçınan tarz puanlarının ev hanımı, işçi meslek gruplarına dahil annelerin puanlarından anlamlı derecede düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Memur, polis, TSK mensubu, öğretmen, hemşire meslek grubuna dahil annelerin kaçınan tarz puanlarının doktor, mimar, akademisyen meslek gruplarına dahil annelerin puanlarıyla benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

- 48-66 aylık çocukların ebeveynlerinin SPÇE-KF Ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT alt boyutlarının babanın mesleği değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını araştıran bu çalışmada; Probleme olumlu yönelim, Rasyonel problem çözme, Probleme olumsuz yönelim ve Kaçınan tarz alt boyutlarından aldıkları puanların annenin mesleğine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin dikkatsiz/dürtüsel problem çözme puanlarının babanın mesleğine göre farklılaşma gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre serbest meslek, işçi, çiftçi meslek grubuna dahil babaların puanları memur, polis, TSK mensubu, öğretmen, hemşire babaların puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Doktor, mühendis, mimar, akademisyen meslek grubuna dahil ebeveynlerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanlarının (işçi, memur, polis, TSK mensubu, öğretmen, hemşire, doktor, mühendis, mimar, akademisyen meslek grupları hariç) diğer meslek gruplarına dahil ebeveynlerin kaçınan tarz puanları ile benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Gelir düzeylerine göre ebeveynlerin sosyal problem çözme becerilerinin dikkatsiz dürtüsel tarzda anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre 1000-2500, 2501-6000 olan ebeveynlerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanları benzerlik göstermekle beraber bu puanlar 8001 ve üzeri gelir düzeyine sahip ebeveynlerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanlarından anlamlı derecede yüksektir. 6001-8000 gelir düzeyine sahip ebeveynlerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanları diğer 3 gelir düzeyine sahip ebeveynlerin dikkatsiz dürtüsel tarz puanlarıyla benzerlik göstermektedir.

Düşük gelir düzeyinde sosyal problem çözmenin daha dikkatsiz dürtüsel tarzda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Bu çalışmada ebeveynlerin SPÇE-KF ölçeği POY, RPÇ, POSY, DDT, KT alt boyutlarından elde edilen puanların aile tipi değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

48-66 aylık çocukların sosyal yetkinlik, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puanları ile ebeveynlerin sosyal problem çözme (probleme olumlu yönelim, probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme, dikkatsiz tarz ve kaçınan tarz) alt boyutlarına ait puanları arasındaki ilişkinin varlığına dair sonuçlar şu şekildedir:

- Ebeveynlerin probleme olumlu yönelimleri ile çocukların kızgınlık-saldırganlıkları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin probleme olumlu yönelimleri ile çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Probleme olumlu yönelen ebeveynlerin çocuklarının kızgınlık-saldırganlık puanlarının arttığı bulgusu, çocukların herhangi bir problem durumuna karşı hissettikleri duygunun, ebeveynleri tarafından anlaşılmadığını düşünmelerinden kaynaklanıyor olabileceği söylenebilir. Ebeveynlerdeki probleme olumlu yönelim ile çocuklardaki anksiyete arasında bulunan negatif ilişki ise ebeveynler problem durumlarına olumlu yaklaştıklarında çocukların problemin çözülebileceğine dair inançlarının artarak kaygı düzeylerinin azaldığı ve anksiyete-içedönüklük puanlarının düştüğü söylenebilir.
- Ebeveynlerin rasyonel problem çözmeleri ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasında istatistiki olarak anlamlılık göstermeyen negatif yönde zayıf bir ilişki; çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında pozitif yönde orta düzey bir ilişki; çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında istatistiki olarak anlamlılık göstermeyen negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Ebeveynlerin probleme olumsuz yönelimleri ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Ebeveynlerin dikkatsiz/dürtüsel problem çözme tarzları ile çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Ebeveynlerin kaçınan tarz sosyal problem çözmeleri ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların kızgınlık saldırganlıkları arasında istatistiki olarak anlamlılık göstermeyen negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu; çocukların anksiyete içe dönüklükleri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaçınan tarz sosyal problem çözme ile anksiyete arasındaki bu pozitif ilişki sorunları çözmeyi erteleleyen, sorunları çözmekten kaçınan ebeveynlerin çocuklarının kaygılarının doğal olarak arttığı ve bu artışın çocuklarda içedönüklükte artışa sebep olabildiği şeklinde yorumlanabilir.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında getirilen önerilere, uygulayıcılara yönelik öneriler ve araştırmacılara yönelik öneriler olmak üzere iki başlık altında yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında getirilen önerilere, uygulayıcılara yönelik öneriler ve araştırmacılara yönelik öneriler olmak üzere iki başlık altında yer verilmiştir.

5.2.1. Eğitimcilere Yönelik Öneriler

Bu araştırma düşük gelir düzeyinde sosyal problem çözenin daha dikkatsiz dürtüsel tarzda olduğunu göstermiştir. Bu sonuca dayanarak öğretmenlere gelir düzeyi düşük ebeveynlere yönelik aile eğitimi vermeleri, gelir düzeyi düşük çocukların

davranışlarını bu bilinçle gözlemlenmeleri ve çocukların ebeveynin dikkatsiz-dürtüsel tarz problem çözme durumundan olumsuz etkilenmelerini önlemeleri önerilebilir.

Ebeveynlerin sosyal problem çözmelerinin çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri ile arasındaki ilişkinin araştırıldığı bu çalışma sonucunda ebeveynlerin sosyal problem çözme becerileri konusunda aydınlatılmaları, çocuklarda davranış problemlerine yol açabileceği düşünülen problem çözme tarzlarının dönüştürülmesi adına psikolojik danışmanlardan ve alan uzmanlarından ebeveynlerin faydalanmalarının sağlanması,

Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri konusunda bilgilendirilmeleri ve sosyal yetkinliği geliştirici, davranış problemlerini önleyici ve düzeltici faaliyetlerde bulunmalarını sağlamak amacıyla hizmet içi eğitim, seminer ve kurs olanaklarının Milli eğitim bakanlığı tarafından öğretmenlere sağlanması,

Öğretmenlerde konuyla ilgili yeterli donanım düzeyine ulaşıldıktan sonra aile eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırılması,

Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların sosyal yetkinliklerini geliştirebilecekleri, enerjilerini boşaltabilecekleri ve bu yolla anksiyete ve saldırganlık davranışlarını kontrol altına alabilecekleri fiziksel imkanın ve etkinliklerin çocuklara sağlanması yönünde planlamalar yapılması önerilmektedir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırmada Nevşehir il merkezinde yer alan anaokulu ve anasınıflarında okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık çocuklar ve bu çocukların ebeveynleri ile çalışılmıştır. Araştırma bulgularının desteklenip desteklenmeyeceği bilgisi için farklı evren ve örnekleme, çeşitli yaş gruplarında çalışılması,

Konunun derinlemesine aydınlatılması amacıyla gözlem ve görüşme gibi yöntemler kullanılarak araştırmanın karma(nitel-nicel) bir şekilde yapılması önerilmektedir.

Bu araştırma sonucunda ortaya çıkan küçük yaştaki ebeveynlerin sosyal problem çözme becerilerinin daha dikkatsiz ve dürtüsel tarzda olduğu, 40 yaş ve üzeri annelerin sosyal problem çözmelerinin 40 yaş altındaki annelere göre daha kaçınan tarzda olduğu bulgusuna dayanarak küçük ve büyük yaştaki ebeveynlerin çocuklarının davranışlarının derinlemesine araştırıldığı çalışmalar yapılabilir.

Bu arařtırmada dūřuk ve yūksek gelir dūzeyine sahip ailelerin çocuklarının daha az anksiyete-içe dōnūklük gōsterdikleri sonucuna ulařılmıřtır. Gelir dūzeyi deęiřkenine gōre ailelerin çocuklarına olan davranıřları bundan sonra yapılacak çalıřmalarda arařtırılabilir

5.2.3. Ailelere yōnelik öneriler

Bu araştırmada kız ve erkek çocuklar arasında sosyal yetkinlik ve kızgınlık-saldırđanlık bakımından anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler, eğitim, afiř, brořūr, konferans vb. yollar aracılığı ile bu konu hakkında bilgilendirilerek çocuğun cinsiyetinin sosyalliğini ve kızgınlık saldırđanlıęını etkilediğinin bilinciyle kız ve erkek çocuklarına yaklaşım gōstermeleri sağlanabilir. Ayrıca bu yolla toplumun erkek ocuk yetiştirme konusunda bilgilenmesi sağlanabilir.

Bu arařtırmada kūuk yařtaki ebeveynlerin sosyal problem çözme becerilerinin daha dikkatsiz ve dūrtüsel tarzda olduęu, 40 yař ve ūzeri annelerin sosyal problem çözmelerinin 40 yař altındaki annelere gōre daha kaçınan tarzda olduęu sonucuna ulařılmıřtır. Bu sonuca dayanarak bu yař aralıęındaki ebeveynlerin bu konu hakkında bilinçlendirilmeleri saęlanmalıdır.

Ebeveynlere ilk olarak kendi sosyal davranışlarının farkında olarak çocuklarının sosyal yetkinlik becerilerini gözlemlenmeleri ve kendi sosyal davranışları ile çocuklarının sosyal davranışları arasında bağlantı kurmaları önerilmektedir. Sonrasında ocukla kurulan iletişim bağının gūlendirilmesi ve çocuğun daha iyi tanınması amacıyla bilgi dūzeylerini artıracak faaliyetlerde bulunmaları (kitap, eğitim, alan uzmanıyla iletişim kurma) önerilmektedir.

Anne ve baba yařı ūzerinden elde edilen bulgular incelendięinde; anne-baba yařı yūksek olan çocukların anksiyete ve ie dōnūklük puanlarının daha yūksek olduęu gōrūlmüřtür. Toplumsal yapının duyarlılıęı içinde 21-30 ve 31-40 yař arası evlilikler teřvik edilmeli ayrıca geç evlilik yapan annelerin kaygılarını ve ocuk yetiřtirme biçimlerini etkileyecek eęitimler verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akaydın, T.N. (2019). *Okul öncesi kuruma devam eden 3-6 yaş arasındaki çocuklarda babanın ebeveynlik stiline çocuğun sosyal yetkinlik ve davranışları ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akdoğan, K.K. (2017). *60-72 aylık çocukların sınıf ortamındaki istenmeyen davranışlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1), 93-110. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akukeg/issue/29340/313969> adresinden edinilmiştir.
- Alisinanoğlu, F. ve Özbey, S. (2009). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere göre İncelenmesi*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (6), 493-517.
- Andı, F. T. (2014). *Okul öncesi çocuklarda öğretmen tarafından ölçülen sosyal davranış denetimi, sosyal uyum ve sosyal yeterlilik düzeylerinin, ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arabacı, N. ve Ömeroğlu, E. (2013). 48-72 aylık çocuğa sahip anne-babaların çocukları ile iletişimlerinde bazı değişkenler açısından incelemesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 41-53.
- Atış-Akyol, N. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarda bağlanma ile sosyal yetkinlik, kaygı, öfke ve öz-kontrol değişkenlerinde akran ilişkilerinin aracı rolü. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2000). Okulöncesi Eğitim 1. İstanbul: Ya-Pa.
- Bedel, A. & Arı, R. (2016). Kişiler arası sorun çözme beceri eğitiminin yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin yapıcı problem çözme ve sürekli öfke düzeylerine etkisi . *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* , 1 (4) , 1-10 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pegegog/issue/22592/241304>.

- Bilici,H.S.(2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların sosyal duygusal uyumları, sosyal problem çözme becerileri ve rekabet stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından edinilmiştir. (Tez No:559748).
- Blair, B. L., Perry, N. B., O'Brien, M., Calkins, S. D., Keane, S. P., & Shanahan, L. (2014). The indirect effects of maternal emotion socialization on friendship quality in middle childhood. *Developmental psychology*, 50(2), 566-576. <https://doi.org/10.1037/a0033532> adresinden edinilmiştir.
- Bozkurt,E.(2016). *Okul öncesi çocuklarının duyguları anlama becerileri ile sosyal yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından edinilmiştir. (Tez No:436723).
- Bronfenbrenner, U., & Evans, G. W. (2000). Developmental science in the 21st century: Emerging questions, theoretical models, research designs and empirical findings. *Social Development*, 9(1), 115–125. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00114>.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (24. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2018). *Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi* (6.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cartilli, K. ve Bedel, A. (2015). Sosyal Problem Çözme Beceri Eğitiminin Annelerin Sosyal Problem Çözme ve Çocuk İlişkisine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 5(43), 95–104.
- Chen Q ve Jiang Y (2002) Social competence and behavior problems in Chinese preschoolers. *Early Education Development*,13, 171-186.
- Cole, P. M., Martin, S. E., Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child development*, 75(2), 317-333.
- Cüceloğlu, D. (2020). *İletişim Donanımları* (60. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Çekici F. (2009). Problem çözme terapisine dayalı beceri geliştirme grubunun üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri, öfkeyle ilişkili davranış ve düşünceler ile sürekli kaygı düzeylerine etkisi. (Doktora tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından edinilmiştir. (Tez No:280931).
- Çorbacı Oruç, A. (2008). *6 Yaş Çocuklarında Sosyal Yeterliliğin, Akran İlişkilerinin ve Sosyal Bilgi İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan Yalçın, D., ve Yağmurlu, B. (2010). Okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 17(2), 63-74.*
- Denham, S. A. (2007). Dealing with feelings: How children negotiate the worlds of emotions and social relationships. *Cognition, Brain, Behavior, 11(1), 1-48.*
- Diener, M. L., Kim, D. (2004). Maternal and child predictors of preschool children's social competence. *Applied Developmental Psychology, 25, 3-24.*
- Dinç, B. (2002). *Okul Öncesi Eğitim 4-5 Yaş Çocuğunun Sosyal Gelişimine Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Duyan, V., Gelbal, S. (2008). Sosyal Sorun Çözme Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 19(1), 7-28.*
- D' Zurilla, T.J., A.M., Nezu, A, Maydeu-Olivares (2004), Social Problem Solving: Theory and Assessment. Chang, E.C., D' Zurilla, T.J., Sanna, L.J. (Editors), *Social Problem Solving: Theory, Research and Training*, American Psychological Association, Washington, DC.
- Eisenberg, N., Gershoff, E. T., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Cumberland, A. J., Losoya, S. H., ... ve Murphy, B. C. (2001). Mother's Emotional Expressivity And Children's Behavior Problems And Social Competence: Mediation Through Children's Regulation. *Developmental Psychology, 37(4), 475-490.*

- Farriell, M. (2010) *Social Competence and its Relationship to Peer Preference in Preschoolers*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, The Faculty of the Graduate School of Arts and Sciences Brandeis University Department of Psychology.
- Gadaire,D.M.,Henrich,C.C.,ve Finn-Stevenson,M.(2017). Longitudinal Effects of Parent-Child Interactions on Children’s Competence. *Research on Social Work Practice*,27(7),767-778.
- Geçtan, E. (2019). *İnsan Olmak* (18. baskı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Gökmen Korbek, E. (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveyn tutumları ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi), YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından edinilmiştir. (Tez No: 564384).
- Gülay Ogelman, H. ve Çiftçi Topaloğlu, Z. (2014). 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Yetkinlik, Saldırganlık, Kaygı Düzeyleri ile Anne-Babalarının Ebeveyn Özyeterliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1). <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2014.14.1-5000091511> adresinden edinilmiştir.
- Güçlü, N. (1999). Öğrenen örgütler. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 7(2), 117-127.
- Günindi, N. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından edinilmiştir. (Tez No: 218077).
- Günindi, Y. (2013). An evaluation of social adaptation skills of children with and without preschool education background based on their mothers’ views. *US-China Education Review*, 3(2), 80-90.
- Güven, E. ve Erden, G. (2017). Duygu Sosyalleştirmenin Çocuklarda Gözlenen Davranış Sorunlarına Katkısı. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 32(79), 18-32.
- Işıklar, A., Bilgin, M. (2015). İlkokul öğrencilerinin okula sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2).
- Kapıkıran, N. A, İvrendi, A. B. &Adak, A. (2005). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: Durum saptaması. *Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi*. 19(3). 1–8.

- Karahan, T. F., Sardoğan, M. E. (2011). Kişilik gelişimi. A. Kaya (Ed.) *Eğitim psikolojisi içinde* (s.119-140). Ankara: *Pegem Akademi*.
- Karasar, N. (2009), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Karoğlu, H. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Kochanska, G., & Radke-Yarrow, M. (1992). *Inhibition in Toddlerhood and the Dynamics of the Child's Interaction with an Unfamiliar Peer at Age Five*. *Child Development*, 63(2), 325. doi:10.2307/1131482.
- Kotler, J. C., ve McMahon, R. J. (2002). Differentiating Anxious, Aggressive, And Socially Competent Preschool Children: Validation Of The Social Competence And Behavior Evaluation-30 (Parent Version). *Behaviour Research And Therapy*, 40(8), 947-959.
- Kozikoğlu, İ. ve Uygun, N. (2019). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 305–321. <https://doi.org/10.12984/egeefd.526276> adresinden edinilmiştir.
- Köse, Z. (2019). Ebeveynlerin duygu sosyalleştirme becerileri ile okul öncesi çocukların duygu düzenleme ve sosyal yetkinlik becerileri arasındaki ilişki. (Yüksek Lisans Tezi), YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından edinilmiştir. (Tez No: 603397).
- Köyceğiz, M. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin iletişim becerileri ve çatışma eğilimleri ile çocuklarının sosyal becerileri ve problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ladd, G. W. (1999). *Peer relationships and social competence during early and middle childhood*. *Annual Review of Psychology*, 50, 333-359.
- LaFreniere, P. J., ve Dumas, J. E. (1996). Social competence and behavior evaluation in children ages 3 to 6 years: The short form (SCBE-30). *Psychological Assessment*, 8(4), 369-377.

- Liman, B. (2020). 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Yetkinlik ve Davranış Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (37), 8-19. <https://dergipark.org.tr/en/pub/zgefd/issue/54277/609992> adresinden edinilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). *Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/30102730_meb_istatistikleri_organ_egitim_2018_2019.pdf.
- Morgan, C.T. (2011). Davranışın gelişimi. S. Karakaş ve R. Eski (Ed.), *Psikolojiye giriş* (s.57-64). Konya: Eğitim Akademi
- Özkan, H. K. & Tozduman Yaralı, K. (2016). Beş-Altı Yaş Çocuklarının Bilişsel Stilleri ile Sosyal Yetkinlik ve Davranış Durumlarının İncelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, (24)5, 2195-2206 .Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/27735/317777>.
- Rubin, K. H., & Rose-Krasnor, L. (1992). Interpersonal problem solving and social competence in children. In V. B. Van Hasselt & M. Hersen (Eds.), *Handbook of social development: A lifespan perspective*. (pp. 283-323). New York, NY US: Plenum Press. doi:10.1007/978-1-4899-0694-6_12
- Rubin, K. H., ve Coplan, R. J. (2004). Paying attention to and not neglecting social withdrawal and social isolation. *Merrill-Palmer Quarterly: Journal Of Developmental Psychology*, 50(4), 506-534.
- Sarıca, E., Yazıcı, Z. (2013). Ebeveynlerin sosyal sorun çözme becerileriyle çocukların benlik algısı arasındaki ilişki. *Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 91-103.
- Selçuk, A. B. (2020). *İnsan Her Koşulda* (4. baskı). İstanbul: Destek Yayınları.
- Şendil, Ç. Ö. (2010). *5-6 yaş çocuklarında sosyal yetkinlik ve davranış sorunlarının akran kabulü, mizaç ve cinsiyet açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Seven, S. (2007). "Ailesel Faktörlerin Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Davranış Problemlerine Etkisi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, S.51, s.477-499.

- Taborsky, B., & Oliveira, R. F. (2012). Social competence: an evolutionary approach. *Trends in ecology & evolution*, 27(12), 679-688. <https://doi.org/10.1016/j.tree.2012.09.003> adresinden edinilmiştir.
- Tanrıverdi H., Erarslan N. (2015). Okul öncesi çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyleri ile değer kazanımları arasındaki ilişki. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 9, 9-23.
- Tarkoçin, S., (2014) *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 48-66 Aylık Çocukları Olan Ebeveynlerin Çocukları İle İletişim Kurma Düzeyleri Ve Davranış Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İstanbul.
- Torres, N., Maia, J., Veríssimo, M., Fernandes, M., ve Silva, F. (2012). Attachment Security Representations in Institutionalized Children and Children Living with 145 Their Families: Links to Problem Behaviour. *Clinical Psychology ve Psychotherapy*, 19, 25–36.
- Topaloğlu, Z. Ç. (2013). *5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn özyeterliliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Tozduman Yaralı, K. ve Özkan, H. K. (2016). Çocukların (60-72 aylık) sosyal problem çözme becerileri ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20 (2), 345-361 .Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/24724/261472>.
- Uysal, H. ve Dinçer, Ç. (2013). Okul öncesi dönemde karşılaşılan fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 328-345.
- Vaughn, B. E., Vollenweider, M., Bost, K. K., Azria-Evans, M. R. & Snider, J. B. (2003). Negative interactions and social competence for preschool children in two samples: Reconsidering the interpretation of aggressive behavior for young children. *Merrill-Palmer Quarterly*, 49(3), 245-278.
- Yavuzer, H. (2002). *Çocuk Eğitimi El Kitabı* (15. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2019). *Çocuğunuzun İlk 6 Yılı* (37. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, Haluk; Demir, İ. (2016). *Yeni Kuşak Anne-Babalar ve Çocukları* (1. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2007). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. (2. baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldız, A. S. (2019). *Ana-Baba Okulu* (23. baskı; H. Yavuzer,Ed.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

EKLER

EK 1 : Kullanılacak Ölçme Araçları İzin Belgeleri

- Sosyal Problem Çözme Envanteri Kısa Formu İzin Belgesi

 zeynep denizli 29 Şub 2020 08:00 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: ferahcekici, İÇEKİCİ
Sayın Ferah ÇEKİCİ hocam,
Ben Zeynep DENİZLİ İnönü Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Ana Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. Dr.Öğr.Üyesi Hikmet ZELYURT danışmanlığında öğretmenlerin sosyal problem çözme becerilerini araştırmayı planladığım tez çalışmam için ölçeğinizden(sosyal problem çözme envanteri kısa formu) faydalanmak istiyorum İzin verirsiniz gerçekten çok sevinirim Saygılarımla iyi çalışmalar dilerim

 Ferah Çekici 29 Şub 2020 08:40 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: ben
Merhaba Sayın Denizli
SPCE-KF yi tabii ki kullanabilirsiniz. Çalışmanızda başarılar ve kolaylıklar diliyorum.
Saygılarımla

- Sosyal Yetkinlik ve Davranış Derecelendirme Ölçeği İzin Belgesi

 zeynep denizli 3 Mart Sal 20:59 ☆
Sayın Bilge hocam Ben Zeynep DENİZLİ İnönü Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Ana Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. Dr.Öğr.Üyesi Hikmet ZELYURT danışmanlığım

 Bilge Selçuk 4 Mart Çar 09:57 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: BASAK, ben
Merhaba Zeynep,
Etbette kullanabilirsin. Sana emaille yollayalım.
Başarılar diliyorum. Sevgiler,
Ayşe Bilge Selçuk

Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği-30

 Başak Karslıgı 4 Mart Çar 10:43 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: ben, Bilge
Zeynep Hanım Merhaba,
Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği-30 'u, ölçeğin puanlama bilgilerini ve daha önce kullandığı makaleleri gönderiyorum.
Ölçeğin referans bilgileri aşağıdaki gibidir:
Corapçı, F., Aksan, N., Arslan, D., & Yagmurlu, B. (2010). The psychometric evaluation of the social competence and behavior evaluation scale with Turkish preschoolers. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 17, 3-14.
İyi çalışmalar dilerim.
Başak Karslıgı,
Psychology
Child and Family Studies Laboratory

5 Ek

- Araştıma evreni hakkında bilgi edinme

Yusuf Bey merhaba ben Zeynep DENİZLİ İnönü Üniversitesinde yaptığım yüksek lisans tez çalışmam için Nevşehir de Millî Eğitime bağlı resmi ilkökul bünyesinde anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında **görev yapan öğretmen ve eğitim alan çocuk sayısının** (her okul için ayrı ayrı çocuk ve öğretmen sayısı ve Nevşehir ili için toplam sayı) bilgisine ulaşmam gerekmekte Ekte ilgili araştırmaya dair izin belgesini gönderiyorum. Bu konuda bana yardımcı olabilirsiniz çok sevinirim .Saygılarımla İyi Çalışmalar dilerim

Alınan

22 Eki 2020 12:26 ☆ ↶ ⋮

22 Eki 2020 Per, 12:21 tarihinde şunu yazdı:

EK2: Demografik Form

Araştırmacı tarafından oluşturulan demografik form soruları aşağıdaki bilgileri edinmeye yöneliktir.

1. Çocuğa dair bilgilerin edinildiği ebeveyn(anne ya da baba)
2. Annenin yaşı
3. Babanın yaşı
4. Annenin eğitim durumu
5. Babanın eğitim durumu
6. Annenin mesleği
7. Babanın mesleği
8. Çocuğun yaşı,
9. Çocuğun cinsiyeti
10. Çocuğun okul türü
11. Çocuğun kardeş sayısı
12. Çocuğun aile yapısı
13. Ailenin aylık ortalama gelir düzeyi

EK3: Normallik Testi Sonuçları

Ölçekler	sd	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov
SYDD-30				
Kızgınlık-saldırganlık	341	0.966	1.740	<0.001
Sosyal yetkinlik	341	-0.541	1.070	<0.001
Anksiyete içe dönüklülük	341	0.800	0.953	<0.001
SPÇE-KF				
Probleme olumlu yönelim	341	-0.345	-0.383	<0.001
Rasyonel problem çözme	341	-0.504	-0.011	<0.001
Probleme olumsuz yönelim	341	0.285	-0.037	<0.001
Dikkatsiz/Dürtüsel tarz	341	0.508	0.152	<0.001
Kaçınan tarz	341	0.864	0.682	<0.001

sd: Serbestlik Derecesi.

EK4: Etik Kurul

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu			
Oturum Tarihi : 01-06-2020	Oturum Sayısı : 9	Karar Sayısı : 10	
Etik Açıdan Uygun			
Çalışma Adı	Ebeveynlerin Sosyal Problem Çözme Becerileri İle Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Yetkinlik Ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi		
Araştırmacılar	Dr.Öğretim Üyesi Hikmet Zelyurt (Danışman) Yüksek Lisans Öğrencisi Zeynep Denizli (Yürütücü)		
Kurul Üyeleri			
Başkan	Prof.Dr. Hüseyin Suphi ERDEM		
Sekreter Hatice CİHAN		Prof.Dr. Mustafa ARSLAN	
Prof.Dr. Mehmet GÜNGÖR		Prof.Dr. Süleyman ÇALDAK	
Prof.Dr. Nesrin SİS		Prof.Dr. Mehmet ÜSTÜNER	
Prof.Dr. Lütfiye ÖZDEMİR			

EK5: Araştırma Projesi İzin Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 10/09/2020-E.58290		T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı	
			
Sayı :	50235129-044		
Konu :	ARAŞTIRMA PROJESİ İZİN ONAYI (ZEYNEP DENİZLİ)		
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE			
İlgi :	28/08/2020 tarihli ve 11533264 sayılı yazı,		
<p>Enstitünüz Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Zeynep DENİLİNİN, Dr. Öğr. Üyesi Hikmet ZELYURT danışmanlığında, yürütmekte olduğu "Ebeveynlerin Sosyal Problem Çözme Becerileri İle Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Yetkinlik ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasını ilgili kurumda yapmasının uygun görüldüğüne ilişkin ilgi yazı ekte gönderilmiştir. Gereğini bilgilerinize rica ederim.</p>			
<p>e-İmzalıdır Prof.Dr. Nusret AKPOLAT Rektör Yardımcısı</p>			
Ek: Yazı ve eki.			
İnönü Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Öğrenci Merkezi Telefon No: 04233773090 Faks No: 04233410053 E-Posta: ogrenci@inonu.edu.tr İnternet Adresi: https://www.inonu.edu.tr/cms/ogrenci		Bilgi İçin: Ayşe Gökdemir Unvan: Memur	
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.			

T.C.
NEVŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 49405861-44-E.11477926
Konu : Araştırma Projesi İzin İsteği
(Zeynep DENİZLİ)

27/08/2020

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) İnönü Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 18.08.2020 tarihli ve E.12277 sayılı yazısı.
b) Müdürlüğümüz Ölçme Değerlendirme Sınav Şube Müdürlüğünün 27/08/2020 tarihli ve E.11395237 sayılı yazısı.

İnönü Üniversitesi Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Zeynep DENİZLİ'nin, Dr. Öğr. Üyesi Hikmet ZEL.YURT danışmanlığında "Ebeveynlerin Sosyal Problem Çözme Becerileri ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Yetkinlik ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu araştırmasına yönelik izin talebinin, gönüllülük esasına dayalı ve eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde uygulanmasının komisyon tarafından uygun görüldüğüne dair ilgilî (b) yazı ekte yer almaktadır.

Anılan araştırma izninin 2020-2021 eğitim öğretim yılında, Müdürlüğümüzde bağlı il merkezinde bulunan resmi Ana Okulları ve İlkokul bünyesindeki Ana Sınıflarına devam eden öğrenci velilerine yönelik uygulanması gönüllülük esasına dayalı, eğitim öğretimi aksatmamak şartı ve Okul/Kurum Müdürlüğünün muvafakatinde yapılması Müdürlüğümüzde uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Murat DEMİR
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
27/08/2020

Mehmet ÖZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: Yeni Kayseri Cad. Hükümet Konağı 50100 Mrlk-NEVŞEHİR
Elektronik Ađ: www.nevsheirmeb.gov.tr
e-posta: hizmeteci50@meb.gov.tr

Bilgi için: Mustafa BİÇER - VHKİ
Tel: 0 (384) 213 79 33
Faks: 0 (384) 213 20 68

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0645-0c15-3a98-95f6-833e kodu ile teyit edilebilir.